

The Living Book –Κατευθυντήριες Γραμμές

Συγγραφείς: Forum del Libro, σε συνεργασία με τους εταίρους
του προγράμματος

Έκδοση: Αύγουστος 2019

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Το έργο Living Book (2016-1-CY01-KA201-017315) χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το παρόν έγγραφο αντικατοπτρίζει τις απόψεις των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν έγγραφο.

Περιεχόμενα

Μέρος Πρώτο – Υπόβαθρο

1. Το πρόγραμμα Living Book
2. Η αναγνωστική εγγραμματοσύνη των νέων στην Ευρώπη
3. Νεαροί αναγνώστες και ψηφιακό περιβάλλον

Μέρος Δεύτερο – Μεθοδολογία

1. Τρεις πυλώνες
 - 1.1 Παραδοσιακές (μη διαδικτυακές) δραστηριότητες, δραστηριότητες με το σύνολο της τάξης και ομαδικές δραστηριότητες
 - (α) Το σχολείο διαθέτει βιβλιοθήκη;
 - (β) Είναι το σχολείο φιλικό προς τον αναγνώστη και την ανάγνωση;
 - (γ) Συμμετέχουν ενεργά οι μαθητές;
 - (δ) Οι δραστηριότητες ανάγνωσης θεωρούνται διεπιστημονικές;
 - (ε) Συζητήσεις, αντεστραμμένες τάξεις
 - (ζ) Ομάδες ανάγνωσης
 - 1.2 Ενισχυμένη ανάγνωση
 - (α) Τι είναι η ενισχυμένη ανάγνωση;
 - (β) Επαυξημένη ανάγνωση και ενισχυμένα βιβλία
 - (γ) Ενισχυμένη ανάγνωση ως εξερεύνηση
 - (δ) Ενισχυμένη ανάγνωση και ψηφιακό περιβάλλον
 - (ε) Παραδείγματα δραστηριοτήτων ενισχυμένης ανάγνωσης
 - (στ) Η Γραφή ως ενισχυμένη ανάγνωση
 - (ζ) Ενισχυμένη ανάγνωση και πνευματικά δικαιώματα
 - 1.3 Κοινωνική ανάγνωση
 - (α) Τι είναι η κοινωνική ανάγνωση;
 - (β) Ομάδες Ανάγνωσης
 - (β1) Ομάδες ανάγνωσης - Εμπλοκή
 - (β2) Ομάδες ανάγνωσης – Επιλογή βιβλίου(ων) και συμμετεχόντων
 - (β3) Ομάδες ανάγνωσης – Ομαδοποίηση
 - (β4) Ομάδες ανάγνωσης – Χώροι
 - (β5) Ομάδες ανάγνωσης – Ενισχυμένη ανάγνωση

(β6) Ομάδες ανάγνωσης – Οργάνωση συνομιλιών

(β7) Ομάδες ανάγνωσης – διαδικτυακές δραστηριότητες

(γ) Οικοδομώντας μια κοινότητα για όλους σε τοπικό, διεθνές και διακρατικό επίπεδο

2. Τέσσερις παρατηρήσεις ως προς την Μεθοδολογία:

2.1 Επιτρέποντας μια πληθώρα στυλ ανάγνωσης, ενδιαφερόντων, περιεχομένου και συσκευών

2.2 Προσωπικός χώρος και χρόνος ανάγνωσης

2.3 Ανάγνωση για όλους: αντιμετωπίζοντας τις ανισότητες και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)

(α) ΕΕΑ, ΤΠΕ και το έργο Living Book

(β) Θεωρητικό υπόβαθρο και βιβλιογραφία

(γ) Ορολογία: η αντιπαράθεση

(δ) ΕΕΑ και το έργο Living Book

2.4 Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και των γονιών

(α) Εκπαιδευτικοί

(β) Γονείς

Μέρος τρία - Εργαλεία

Μέρος Τέταρτο – Σχόλια και Εμπειρίες

ΟΙ – Οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Living Book

ΠΡΩΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: «Η χαρά της ανάγνωσης στο σχολείο στην ψηφιακή εποχή» («ενισχυμένο» μονοπάτι ανάγνωσης μέσω της αξιοποίησης συγκεκριμένου ψηφιακού υλικού).

1^ο βήμα

2^ο βήμα

Η επιλογή του θέματος

Ομάδα ανάγνωσης (πώς να δημιουργήσετε μία και να τη διατηρήσετε ευτυχισμένη)

Διαδικτυακοί σύνδεσμοι για τις προτεινόμενες εφαρμογές (links for proposed apps)

Εργαλεία για τη δημιουργία χρονοδιαγραμμάτων

Ανατροφοδότηση της ομάδας εστίασης

Το ερωτηματολόγιο

Μέρος Πρώτο – Υπόβαθρο

1. Το πρόγραμμα Living Book

Οι χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, σε συνδυασμό με μια γενική έλλειψη ενδιαφέροντος για την ανάγνωση έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία. Στις σύγχρονες κοινωνίες, η αναγνωστική εγγραμματοσύνη θεωρείται πρωταρχική ικανότητα που επιτρέπει στους πολίτες να ενεργούν και να ζουν σε έναν πολύπλοκο κόσμο, να εργάζονται με υψηλότερα επίπεδα ικανοτήτων και να απολαμβάνουν περισσότερο τη ζωή τους¹. Δεδομένου ότι τα σχολεία είναι συνήθως τα κύρια επίσημα ιδρύματα που είναι υπεύθυνα για την ανάπτυξη του αναγνωστικού γραμματισμού, τα παιδιά που εγκαταλείπουν το σχολείο με χαμηλές επιδόσεις ανάγνωσης δεν διατρέχουν μόνο τον κίνδυνο αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, αλλά στην πραγματικότητα εξαιρούνται από την περαιτέρω εκπαίδευση και από πλήρη συμμετοχή σε μια κοινωνία που βασίζεται στη γνώση, όχι μόνο στον τομέα των ανθρωπιστικών επιστημών αλλά και στους τομείς της επιστήμης ή της τεχνολογίας. Μεταξύ των διαθέσιμων στοιχείων, ένα σαφές παράδειγμα προσφέρεται από τη μελέτη του 2013 «Κοινωνικές ανισότητες στις γνωστικές βαθμολογίες στην ηλικία των 16 ετών», που διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο από το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης του UCL (IOE), η οποία δείχνει ότι η τακτική πρόσβαση στα βιβλία μεταξύ της ηλικίας 10 και 16 ανεβάζουν το επίπεδο στα μαθηματικά (Sullivan & Brown, 2013). Τα άτομα με δυσκολίες στην ανάγνωση, μάλιστα, φαίνεται να έχουν σοβαρές δυσκολίες στην κατανόηση γραπτών μαθηματικών προβλημάτων, θέτοντας έτσι σοβαρά σε κίνδυνο τις ευκαιρίες τους να εισέλθουν στην εκπαίδευση Επιστήμης, Τεχνολογίας, Μηχανικής και Μαθηματικών (εκπαίδευση STEM).

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της ανάγνωσης, τα κριτήρια αναφοράς της ΕΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση 2020 (ET 2020) που καθορίστηκαν το 2009 περιλάμβαναν την επίτευξη ποσοστού λιγότερου του 15% για άτομα ηλικίας 15 ετών, που δεν έχουν τα απαιτούμενα προσόντα στην ανάγνωση έως το 2020 ως ένας από τους κύριους στόχους τους. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, ενώ κάποιες χώρες της ΕΕ έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των επιδόσεων των μαθητών στις δεξιότητες ανάγνωσης, άλλες χώρες εξακολουθούν να υστερούν. Το ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση σε επίπεδο ΕΕ έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, από 17,8% το 2012 σε 19,7% το 2015, ακυρώνοντας όλη την πρόοδο που σημειώθηκε από το 2009, όταν ήταν επίσης 19,5% (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα του PISA (2015), περίπου το 50% των χωρών της ΕΕ που συμμετείχαν στη μελέτη είχαν σημαντικά χαμηλές επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες για την επιστήμη, την ανάγνωση και τα μαθηματικά, ενώ μόνο δύο (2) ευρωπαϊκές χώρες (Εσθονία και Φινλανδία) περιλήφθηκαν στο πλαίσιο των κορυφαίων 10 χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Τα αποτελέσματα του PISA 2018 θα είναι διαθέσιμα από τον Δεκέμβριο του 2019.

Σε μια προσπάθεια να ανταποκριθεί σε αυτή την πρόκληση, σχεδιάστηκε το ευρωπαϊκό συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα (Erasmus + / KA2) Living Book - Augmenting Reading for Life (Σεπτέμβριος 2016-Αυγ 2019). Το πρόγραμμα έχει ως στόχο την αντιμετώπιση της χαμηλής επίδοσης των ευρωπαίων μαθητών ηλικίας 9-15 ετών στις αναγνωστικές δεξιότητες. Η κοινοπραξία του έργου αποτελείται από εννέα συνεργαζόμενους φορείς από έξι διαφορετικές χώρες της ΕΕ (Κύπρος, Εσθονία, Ιταλία, Ρουμανία, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο). Στις περισσότερες χώρες- εταίρους, το ποσοστό των ατόμων με χαμηλή επίδοση στην ανάγνωση εξακολουθεί να είναι δραματικά υψηλό: Κύπρος (35,6%), Ρουμανία (38,7%), Ιταλία (21,0%) και Πορτογαλία (18,8%). Οι ομάδες με χαμηλή επίδοση τείνουν να είναι μαθητές από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες, με λιγότερο μορφωμένους γονείς και με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Ο γενικός στόχος του έργου είναι να αυξηθεί το κίνητρο αυτών των νέων να διαβάσουν και να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ του 2020 για μείωση του αριθμού των μαθητών, που αποτυγχάνουν στην ανάγνωση, στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και στην ΕΕ γενικότερα, ενώ παράλληλα θα ενισχύσει ένα σύνολο άλλων βασικών δεξιοτήτων σε μαθητές (π.χ. ψηφιακές δεξιότητες, μεταγνώση, κριτική σκέψη, δεξιότητες συνεργασίας). Το Living Book φιλοδοξεί να το επιτύχει αυτό με την ανάπτυξη μιας καινοτόμου παιδαγωγικής προσέγγισης που συνδυάζει παραδοσιακές πρακτικές που προάγουν την ικανότητα ανάγνωσης με διαδικτυακές εμπειρίες «εικονικής επαύξησης» ενός βιβλίου και της εμπειρίας ανάγνωσης καθώς και με κοινωνική δυναμική που οδηγεί στη δημιουργία ευρωπαϊκών κοινοτήτων των νέων "επαυξημένων" αναγνωστών.

Το Living Book απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και γονείς για να τους ενημερώσει για τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για να αυξήσουν την εμπειρία ανάγνωσης των μαθητών, αξιοποιώντας περιεχόμενο μέσων. Μέσω του συνδυασμού Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων (OER), της συμμετοχής σε δραστηριότητες επαγγελματικής μάθησης και πιλοτικού πειραματισμού, το Living Book συμβάλλει στην ενίσχυση του προφίλ και των ικανοτήτων των ευρωπαίων εκπαιδευτικών από τα ανώτερα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 9-15 ετών) να υιοθετήσουν πρακτικές βασισμένες σε πρότυπα και να ασχοληθούν με διαφοροποιημένες ομάδες μαθητών και ιδίως με μαθητές από μειονεκτούσες ομάδες. Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη υποστηρίζει τις δραστηριότητες του έργου προσφέροντας σε φοιτητές, γονείς και καθηγητές ηλεκτρονικά εργαλεία για να αυξήσουν την εμπειρία ανάγνωσης με πλούσιο περιεχόμενο πολυμέσων. Μια σειρά εργαλείων OER (οδηγοί που μπορείτε να κατεβάσετε, βίντεο, σύνδεσμοι με εργαλεία) έχουν ενσωματωθεί σε αυτήν την πολυγλωσσική πλατφόρμα και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από μαθητές και εκπαιδευτικούς για τη δημιουργία και την επεξεργασία περιεχομένου. Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη φιλοξενεί επίσης μια κοινωνική κοινότητα των "Augmented Teachers" (Επαυξημένοι Εκπαιδευτικοί) και "Augmented Readers" (Επαυξημένοι Αναγνώστες) σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Το παρόν έγγραφο περιγράφει τις μεθοδολογικές κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθήσουν οι ευρωπαίοι δάσκαλοι (και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς) για την εφαρμογή της προσέγγισης Living Book. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού υλικού και των εργαλείων που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του έργου Living

Book, αφορούν τη χρήση της επαυξημένης ανάγνωσης ως στρατηγική για την καλλιέργεια ενδιαφέροντος και αγάπης για την ανάγνωση μεταξύ των μαθητών και για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ παραδοσιακών και ψηφιακών μέσων, ενισχύοντας έτσι τις δεξιότητες των μαθητών.

2. Η αναγνωστική εγγραμματοσύνη των νέων στην Ευρώπη

Τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την ικανότητα ανάγνωσης των νέων στην Ευρώπη παρουσιάζουν σαφή και σημαντική διαφορά μεταξύ των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις (κυρίως βόρεια και δυτικά) και των χωρών με χαμηλές επιδόσεις (κυρίως νότια και ανατολικά). Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του OECD-PISA (2015, οι μαθητές ηλικίας 15 ετών, κλίμακα ανάγνωσης PISA), υπάρχει διαφορά 94 μονάδων μεταξύ της ευρωπαϊκής χώρας με τις καλύτερες επιδόσεις (Φινλανδία, βαθμολογία PISA 526) και αυτής με τη χειρότερη βαθμολογία (Βουλγαρία, βαθμολογία PISA 432).

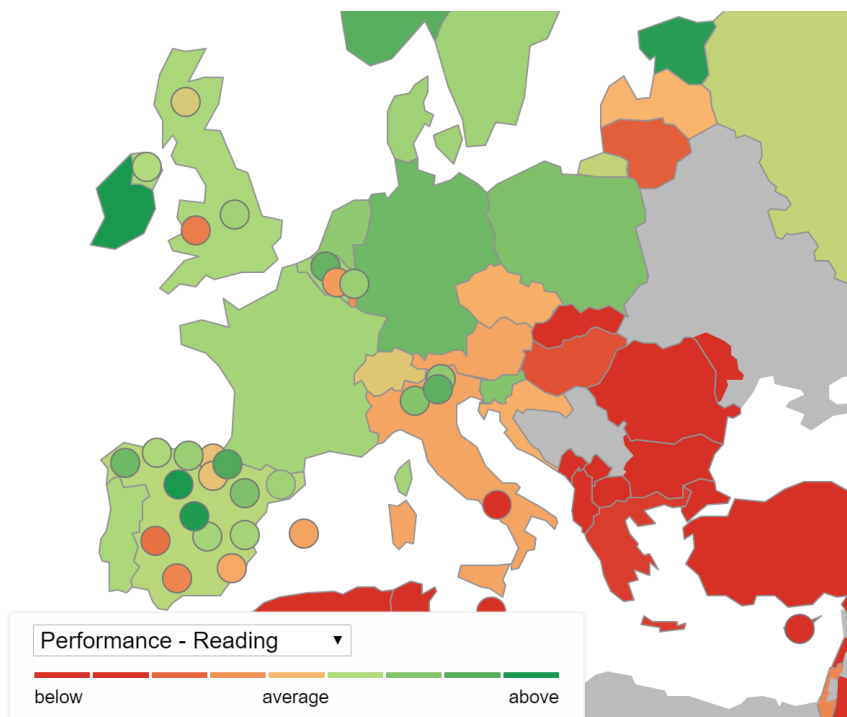

Fig. 1— PISA Reading Performances, Europe. Source: PISA 2015

Μεταξύ του 2012 και του 2015, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος για την ανάγνωση έχει μειωθεί ελαφρά από 496 σε 493. Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι ότι το χάσμα μεταξύ των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις και των χωρών με τις χειρότερες επιδόσεις φαίνεται να διευρύνεται: η μέση τριετής τάση για τη Φινλανδία παρουσιάζει πτώση κατά 5 μονάδες, αλλά η αρνητική τάση είναι χειρότερη στην Ουγγαρία (-12 μονάδες), τη Σλοβακία (-12 μονάδες), την Ισλανδία (-9 μονάδες),

την Ελλάδα (- 8 μονάδες) και την Κύπρο (-6 μονάδες): όλες οι χώρες που ήταν ήδη κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στην ανάγνωση γραμματισμού.

Σύμφωνα με το PISA 2015, οι εννέα ευρωπαϊκές χώρες με σημαντική θετική τάση (ίση ή πάνω από 5 μονάδες) τριών ετών είναι η Εσθονία (+9), η Σλοβενία (+11), η Γερμανία (+6), η Ιρλανδία (+13) (+5), Τσεχική Δημοκρατία (+5), Ισπανία (+7), Λουξεμβούργο (+5), Κροατία (+5). Έξι από αυτές, ωστόσο, ήταν ήδη κοντά ή πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στην αναγνωστική εγγραμματοσύνη.

Το 2011, με βάση τα αποτελέσματα των ερευνών PISA 2000-2009, το έγγραφο Ευρυδίκη *Διδασκαλία της ανάγνωσης στην Ευρώπη: Πλαίσια, Πολιτικές και Πρακτικές* διαπίστωσε ότι «η διάδοση των αποτελεσμάτων στην ανάγνωση [το χάσμα μεταξύ υψηλότερης και χαμηλότερης βαθμολογίας] μειώθηκε ελαφρώς, γεγονός που υποδηλώνει αύξηση της ισότητας των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων». Δυστυχώς, όπως είδαμε, οι έρευνες PISA 2009-2015 δείχνουν να αντιστρέφουν αυτή την τάση.

Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία βελτίωσης της ποιότητας της ανάγνωσης των νέων στην Ευρώπη και της γεφύρωσης των κενών μεταξύ των χωρών (και εντός των χωρών) δεν αποτελεί άμεση και απλή συνέπεια της διαδικασίας ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης: απαιτεί νέες ειδικές, ενεργές, τολμηρές, κοινές πολιτικές και στρατηγικές. Το έργο Living Book αποσκοπεί στην παροχή εργαλείων και μεθοδολογιών που μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, λαμβάνοντας υπόψη τον άλλο σημαντικό παράγοντα της εξίσωσης: το νέο ψηφιακό οικοσύστημα που διαμορφώνει το πληροφοριακό και μαθησιακό περιβάλλον των νέων γενεών.

3. Νεαροί αναγνώστες και ψηφιακό περιβάλλον

Η χρήση ψηφιακών μέσων έχει τροποποιήσει βαθιά τις συνήθειες, τις συμπεριφορές και το οικοσύστημα πληροφόρησης των νέων. Ο χρόνος που δαπανάται on-line υπερβαίνει το χρόνο που αφιερώνεται στην παρακολούθηση της τηλεόρασης (στοιχεία Ηνωμένου Βασιλείου, [Ofcom Report 2016](#), παρόμοια αποτελέσματα σε άλλες χώρες: [Γερμανία](#), [Γαλλία](#), στις ΗΠΑ, ο διαδικτυακός χρόνος υπερβαίνει το χρόνο που αφιερώνεται στην τηλεόραση από το 2009, στην Κίνα από το 2013). Θα πρέπει να προστεθεί ότι οι νέοι προτιμούν τις νέες μορφές τηλεοπτικής μετάδοσης κατά παραγγελία ή / και on-line παρά την παραδοσιακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση. Ο χρόνος που αφιερώνεται στην ανάγνωση των βιβλίων είναι μόνο ένα μικρό ποσοστό (δεδομένα του Ευρωβαρόμετρου) του συνολικού χρόνου που δαπανάται σε απευθείας σύνδεση ή σε άλλα μέσα (συμπεριλαμβανομένης της τηλεόρασης).

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι μαθητές είναι το προϊόν ή η επίδειξη μιας ανθρωπολογικής μετάλλαξης: δεν υπάρχει «homo sapiens digital» και η έννοια του «ψηφιακού ιθαγενή» (digital native) δεν είναι παρά μια (παραπλανητική) μεταφορά. Ο εγκέφαλός μας είναι αποτέλεσμα μακράς εξέλιξης, αποκτώνται δεξιότητες και συνήθειες που συνδέονται με τη χρήση των ψηφιακών μέσων, όπως και οι ικανότητες και οι συνήθειες που συνδέονται με τη χρήση των

παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης. Η ανάγνωση είναι επίσης μια αποκτηθείσα ικανότητα. Επομένως, η εκπαίδευση και η εκμάθηση παραμένουν τόσο ουσιαστικές όσο ποτέ άλλοτε στη διαμόρφωση όλων των ικανοτήτων που συνδέονται με τη χρήση πληροφοριών, τόσο σε παραδοσιακή όσο και σε ψηφιακή μορφή.

Υπάρχει, ωστόσο, μια σημαντική διαφορά μεταξύ των παραδοσιακών μέσων και του ψηφιακού οικοσυστήματος: ενώ στα παραδοσιακά μέσα, το σπυρωτό περιεχόμενο και το πολύπλοκο δομημένο περιεχόμενο συνυπάρχουν (με το βιβλίο να αποτελεί τον κύριο εκπρόσωπο σύνθετου δομημένου περιεχομένου), στα ψηφιακά μέσα, από τώρα, επικρατεί σε μεγάλο βαθμό σπυρωτό και κατακερματισμένο περιεχόμενο: η πολυπλοκότητα συχνά περιορίζεται στο οριζόντιο επίπεδο που συνδέει το σπυρωτό περιεχόμενο (όπως εξηγείται από τον Παγκόσμιο Ιστό) και δεν επεκτείνεται στο κάθετο επίπεδο δομημένου, θεματικά συνεκτικού περιεχομένου.

Ωστόσο, ο κατακερματισμός και ο λεπτομερής χαρακτήρας δεν αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά του ψηφιακού οικοσυστήματος: κανένα εγγενές χαρακτηριστικό της ψηφιακής κωδικοποίησης δεν απαιτεί λεπτομερή ανάλυση στο μακροοικονομικό επίπεδο. Είναι μάλλον ένα χαρακτηριστικό του ψηφιακού οικοσυστήματος όπως είναι τώρα. Υπάρχουν λόγοι για αυτό: οι νέες δυνατότητες που ανοίγονται από την οριζόντια πολυπλοκότητα, από τη χρήση και την ενσωμάτωση του ήχου, του βίντεο, των κινούμενων εικόνων, των συνδέσμων, του διαδραστικού περιεχομένου απαιτούν χρόνο προσαρμογής και πειραματισμού σε ένα περιβάλλον που είναι καλύτερο να αποτελείται από κοκκώδες περιεχόμενο χαμηλής κάθετη πολυπλοκότητα. Εξάλλου, το λεπτομερές περιεχόμενο (συμβάσεις, εμπορικές και πολιτικές συμφωνίες, επιστολές ...) χαρακτήρισε επίσης την πρώιμη ιστορία της γραφής, ενώ τα κάθετα πολύπλοκα και δομημένα περιεχόμενα ήταν πολύ αργότερα. Βασικά, το ψηφιακό οικοσύστημα είναι ακόμη πολύ μικρό για να χειριστεί το καλά δομημένο και πολύπλοκο κατακόρυφο περιεχόμενο.

Τα πράγματα, ωστόσο, αλλάζουν. Οι ικανότητες που συνδέονται με την παραγωγή, τη χρήση, την αξιολόγηση και την επιλογή κατακόρυφης (και όχι μόνο οριζόντιας) σύνθετης, δομημένης ψηφιακής πληροφόρησης θα αποκτήσουν όλο και μεγαλύτερη σημασία κατά τις προσεχείς δεκαετίες. Οι νέες γενιές αντιμετωπίζουν μια τεράστια πρόκληση: την (επανα) απόκτηση των ικανοτήτων που απαιτούνται από την (κάθετη, δομημένη) πολυπλοκότητα, την επέκτασή τους από το παραδοσιακό στο νέο ψηφιακό οικοσύστημα. Η (επαν) κατάκτηση των δεξιοτήτων που συνδέονται με την πολυπλοκότητα είναι μια βασική εκπαιδευτική ανάγκη - ίσως η πιο σημαντική - για τις πρώτες δεκαετίες της νέας χιλιετίας.

Η μορφή βιβλίου είναι η πιο σημαντική μεταξύ των παραδοσιακών μορφών για σύνθετες πληροφορίες, τόσο σε αφηγηματικά όσο και σε επιχειρηματολογικά συγκείμενα. Αυτό εξηγεί γιατί τα βιβλία και η ανάγνωση μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ παραδοσιακών και ψηφιακών μέσων. Τα ενισχυμένα βιβλία και η ενισχυμένη ανάγνωση (όπως ορίζεται αργότερα στις κατευθυντήριες γραμμές) είναι τα δύο κύρια εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη γεφύρωση αυτού του κενού. Ωστόσο, τα ενισχυμένα βιβλία απαιτούν ουσιαστική ανάπτυξη (τόσο σε συσκευές ανάγνωσης όσο και σε μορφές). Η ενισχυμένη ανάγνωση, αντίθετα, είναι ήδη δυνατή και εφαρμόζεται ευρέως.

Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου και των εργαλείων που αναπτύχθηκαν (και αναπτύσσονται) στο πλαίσιο του έργου Living Book, ασχολούνται με τη χρήση της ενισχυμένης ανάγνωσης ως στρατηγικής για την προώθηση του ενδιαφέροντος και της αγάπης για την ανάγνωση μεταξύ των μαθητών -15) και για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ οικοσυστημάτων παραδοσιακών και ψηφιακών μέσων, ενισχύοντας έτσι πιο σύνθετες δεξιότητες. Στόχος μας είναι να συνδέσουμε τη συνήθεια ανάγνωσης σύνθετου περιεχομένου κειμένου με το ψηφιακό τοπίο των μέσων ενημέρωσης και τα ψηφιακά εργαλεία μάθησης που ήδη χρησιμοποιούν οι μαθητές, παρέχοντας τους την ελευθερία αφήνοντάς να επιλέξουν το προτιμώμενο περιβάλλον ανάγνωσης (έντυπο ή ψηφιακό).

Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στη σχέση μεταξύ ανάγνωσης και γραφής, καθώς οι δύο δραστηριότητες σχετίζονται με την ίδια βασική εκπαιδευτική ανάγκη αύξησης σύνθετων δεξιοτήτων. Επιπλέον, όπως θα δούμε, η γραφή είναι - και ήταν πάντα - ένα θεμελιώδες στοιχείο της ενισχυμένης ανάγνωσης. Ωστόσο, η συγγραφή δεν θα είναι και δεν πρέπει να θεωρείται ως η μόνη ή ακόμη και ως βασική συνιστώσα της ενισχυμένης ανάγνωσης: σε ένα πολυκλαδικό περιβάλλον πλούσιο σε πολυμέσα, ο ήχος, η μουσική, οι εικόνες, το βίντεο, τα διαδραστικά περιεχόμενα είναι όλα σχετικά και χρήσιμα, προσφέροντας πληθώρα ευκαιριών για επέκταση της εμπειρίας της ανάγνωσης.

Μέρος Δεύτερο – Μεθοδολογία

1. Τρεις πυλώνες

1.1 Παραδοσιακές (μη διαδικτυακές) δραστηριότητες, δραστηριότητες με το σύνολο της τάξης και ομαδικές δραστηριότητες

Το σχολείο είναι ένα περιβάλλον σχεσιακής μάθησης που δεν περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία ή στο φυσικό περιβάλλον · παρόλα αυτά είναι βαθιά ριζωμένο σε αυτό. Όλα τα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ότι ο αποτελεσματικός σχεδιασμός και ο καθορισμός των χώρων φυσικής μάθησης αποτελεί βασικό παράγοντα για επιτυχημένη μάθηση. Αυτό ισχύει επίσης και για την ενίσχυση της ανάγνωσης και του γραμματισμού: «Η φυσική διευθέτηση και οργάνωση μιας αποτελεσματικής τάξης γραμματισμού μπορεί να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την υποστήριξη ή την ακούσια παρεμπόδιση της αποτελεσματικής διδασκαλίας γραμματισμού», (D.R. Reutzel and S. Clark, [Organizing Literacy Classrooms for Effective Instruction. A survival Guide](#). In «The Reading Teacher» vol. 65 issue 2 σ. 96-109).

Η εφαρμογή πλούσιων μαθησιακών περιβαλλόντων φιλικών προς τον αναγνώστη είναι βασικός στόχος του έργου Living Book και είναι απαραίτητος κατά την εφαρμογή ενισχυμένων στρατηγικών ανάγνωσης. Η ανάγνωση πρέπει να θεωρείται ως θεμελιώδης μαθησιακή δραστηριότητα και ο σχεδιασμός όλων των μαθησιακών χώρων, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών χώρων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτό το γεγονός. Ένα από τα πρώτα βήματα που πρέπει να εφαρμοστούν είναι ένας προσεκτικός ανασχεδιασμός των σχολικών χώρων.

Προτείνουμε να ξεκινήσετε με την παρακάτω λίστα :

(α) Το σχολείο διαθέτει βιβλιοθήκη;

Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί βασικό στοιχείο του σχεδιασμού ενός φιλικού προς την ανάγνωση σχολείου. Η σχολική βιβλιοθήκη είναι κάτι περισσότερο από ένας χώρος με βιβλία: πρέπει να είναι ένας *φορέας* που προωθεί την παιδεία της πληροφορίας και δραστηριότητες ανάγνωσης, ένα κέντρο τεκμηρίωσης και εξυπηρέτησης, ένα ανοιχτό μαθησιακό περιβάλλον για όλη την σχολική κοινότητα (μαθητές, δάσκαλοι, αλλά επίσης και οι οικογένειες και η γειτονιά). Ένα εργαστήριο στο οποίο συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν τα παραδοσιακά μέσα και τα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης, ένας ανεπίσημος χώρος για την εκμάθηση και την ανάγνωση δραστηριοτήτων που βασίζονται σε ενδιαφέροντα και σχέδια και όχι σε παραδοσιακές ομάδες της τάξης.

Τα σχολεία που συμμετέχουν στο έργο Living Book ενθαρρύνονται να βελτιώσουν και να επανασχεδιάσουν την υπάρχουσα σχολική βιβλιοθήκη - ή να δημιουργήσουν σχολική βιβλιοθήκη αν δεν διαθέτουν - σύμφωνα με τις προδιαγραφές των [Οδηγιών της Σχολικής Βιβλιοθήκης της](#)

IFLA. Προτείνουμε να συμπεριληφθεί στον σχεδιασμό ή στον εκ νέου σχεδιασμό της σχολικής βιβλιοθήκης μια αίθουσα συσκέψεων για ομάδες ανάγνωσης και «χαλαρούς» χώρους για ανάγνωση. Προτείνουμε τη σύνδεση της σχολικής βιβλιοθήκης με τις δημόσιες βιβλιοθήκες που βρίσκονται κοντά. Προτείνουμε να έχετε τουλάχιστον έναν εξειδικευμένο βιβλιοθηκονόμο για το προσωπικό της σχολικής βιβλιοθήκης και να παρέχετε επαρκή εκπαίδευση στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς. Προτείνουμε να θεωρήσετε τη σχολική βιβλιοθήκη όχι μόνο ως περιουσιακό στοιχείο αλλά ως ενεργό παράγοντα στη διαμόρφωση των πολιτικών μάθησης του σχολείου. Ο αριθμός των διαθέσιμων βιβλίων είναι λιγότερο σημαντικός από την ποιότητα των χώρων, των ικανοτήτων και των δραστηριοτήτων.

(β) Είναι το σχολείο φιλικό προς τον αναγνώστη και την ανάγνωση;

Οι δραστηριότητες ανάγνωσης δεν πρέπει να περιορίζονται στην τάξη και στη σχολική βιβλιοθήκη: όλοι οι χώροι του σχολείου πρέπει να είναι φιλικοί για τον αναγνώστη και την ανάγνωση. Οι βιβλιοθήκες και κιόσκια για αναγνωστικές εισηγήσεις θα μπορούσαν να τοποθετηθούν σε διάδρομους και κοινόχρηστους χώρους, τα ακουστικά βιβλία - καθώς και η μουσική και το βίντεο - θα μπορούσαν να διατίθενται στο γυμναστήριο όταν χρησιμοποιούνται για ατομική άσκηση, βιβλία και εφημερίδες θα πρέπει να διατίθενται στην καφετέρια ή σε χώρους χαλάρωσης, χώροι ανάγνωσης και συνομιλίας θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο σχεδιασμό εσωτερικών και εξωτερικών σχολικών χώρων κλπ.

(γ) Συμμετέχουν ενεργά οι μαθητές;

Οι μαθητές θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στο σχεδιασμό ή τον επανασχεδιασμό της σχολικής βιβλιοθήκης και όλων των χώρων μάθησης και ανάγνωσης στο σχολείο, στην επιλογή περιεχομένου ανάγνωσης και υπηρεσιών, στην επιλογή και τη διαμόρφωση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την ανάγνωση, και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων τους. Η συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες πρέπει να βασίζεται σε συμφέροντα και προσωπική επιλογή και όχι σε προϋπάρχουσες πειθαρχικές ομάδες ή ομάδες που έχουν σχηματιστεί στην τάξη.

(δ) Οι δραστηριότητες ανάγνωσης θεωρούνται διεπιστημονικές;

Συχνά - και λανθασμένα - υιοθετείται η άποψη ότι η δραστηριότητα της προώθησης της ανάγνωσης στο σχολικό περιβάλλον πρέπει να αποδίδεται κυρίως (ή μόνο) στους εκπαιδευτικούς της γλώσσας και της λογοτεχνίας. Αυτό δεν ισχύει: η ανάγνωση είναι μια εγγενώς πολυεπιστημονική δραστηριότητα και μπορεί να είναι εξίσου σημαντική για την επιστήμη, την οικονομία, τις εικαστικές τέχνες, τη μουσική, τον αθλητισμό. Όλοι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συμβάλλουν στη διαμόρφωση των σχολικών πολιτικών, δραστηριοτήτων και υπηρεσιών που συνδέονται με την ανάγνωση, και η λογοτεχνία δεν πρέπει να θεωρείται ως το μοναδικό ή και το «καλύτερο» είδος ανάγνωσης. Το «σωστό» βιβλίο για ένα συγκεκριμένο μαθητή ή μια

συγκεκριμένη ομάδα μαθητών σε μια δεδομένη στιγμή μπορεί να είναι ένα μυθιστόρημα αλλά και ένα δοκίμιο, ένα κόμικ, ένα βιβλίο ποίησης, ένα βιβλίο τέχνης, ακόμη και ένα βιβλίο μαγειρικής ή κηπουρικής.

(ε) Συζητήσεις, αντεστραμμένες τάξεις

Ενώ η έννοια της ενισχυμένης ανάγνωσης, η οποία θα συζητηθεί στην επόμενη ενότητα, εφαρμόζεται καλύτερα σε ένα πλούσιο με μέσα ενημέρωσης περιβάλλον και όταν αξιοποιούνται ηλεκτρονικό περιεχόμενο και εργαλεία, υπάρχουν πολλές καθημερινές, μη διαδικτυακές δραστηριότητες που θα μπορούσαν (και θα έπρεπε) να συμπεριλάβουν την ανάγνωση ως αναπόσπαστο στοιχεί τους. Μεταξύ αυτών, ιδιαίτερης σημασίας για τις οδηγίες μας είναι οι συζητήσεις αντιπαράθεσης (debate) και η αντεστραμμένη τάξη.

Η συζήτηση αντιπαράθεσης (debate) είναι μια εκπαιδευτική πρακτική που βασίζεται στην αξιολόγηση διαφορετικών θέσεων για ένα δεδομένο θέμα μέσω μιας διαταγμένης συζήτησης βασισμένης σε λογική επιχειρηματολογία. Συνήθως, σε μια συζήτηση αντιπαράθεσης, δύο διαφορετικές θέσεις υπερασπίζονται δύο διαφορετικές ομάδες μαθητών. Μια συζήτηση αντιπαράθεσης πρέπει πάντα να χρησιμοποιεί και να δηλώνει τις αρχές και τις βάσεις για τις θέσεις και τις ιδέες που υπερασπίζονται ή επικρίνουν. Βιβλία και έγγραφα περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο που πρέπει να συμπεριληφθεί ως αναφορά. Η ενεργός χρήση τους στις συζητήσεις βοηθάει στην κατανόηση του βασικού ρόλου που έχει το σύνθετο γραπτό περιεχόμενο στη διαμόρφωση των γνώσεων και της ερμηνείας μας στον κόσμο.

Η αντεστραμμένη τάξη είναι μια εκπαιδευτική στρατηγική και πρακτική που βασίζεται στη χρήση οργανωμένου περιεχομένου μάθησης, όπως μαγνητοσκοπημένα μαθήματα διατεθειμένα σε μορφή βίντεο, τα οποία χρησιμοποιούνται ως μέρος της κατ' οίκον εργασίας των μαθητών, μειώνοντας την έμφαση που δίνεται στο ρόλο των παραδοσιακών μαθημάτων στην τάξη και επιτρέποντας δραστηριότητες στην τάξη επικεντρωμένες στη συνεργατική μάθηση, συζήτηση / αντιπαράθεση ή ακόμα και μάθηση εργαστηριακής μορφής ή παραγωγής περιεχομένου. Θα πρέπει να τονιστεί ότι στο πλαίσιο μιας αντεστραμμένης τάξης τα βιβλία και το γραπτό περιεχόμενο ΔΕΝ θα εξαφανιστούν: αντίθετα, πρέπει να είναι παρόντα - ως μέρος του περιεχομένου του μαθήματος και ως αναφορά, σε έντυπη ή/ και ψηφιακή μορφή - και στο σπίτι αλλά και στις δραστηριότητες στην τάξη.

«Παραδοσιακές» (και λιγότερο παραδοσιακές) δραστηριότητες φιλαναγνωσίας ανά κατηγορία ή ανά ομάδα, όπως διαγωνισμοί ανάγνωσης, ανάγνωση παιχνιδιών, ανάγνωση με δυνατά λόγια, σιωπηρή ανάγνωση, δραματική ανάγνωση (π.χ. [Crazy Professor Reading](#)), ανάγνωση με συνεργάτες, σχολική ταξινόμηση βιβλίων, ημέρες ανάγνωσης ή εβδομάδα ανάγνωσης, η καθοδηγούμενη ανάγνωση, συναντήσεις με συγγραφείς, booktrailers κ.λπ. μπορούν και πρέπει να συνυπάρχουν με την ενισχυμένη ανάγνωση όπως περιγράφεται στην επόμενη ενότητα. **Οι κατευθυντήριες γραμμές του έργου Living Book δεν υποκαθιστούν αλλά ενσωματώνουν άλλες πιθανές στρατηγικές για την προώθηση της φιλαναγνωσίας στο σχολικό περιβάλλον.**

(ζ) Ομάδες ανάγνωσης

Οι ομάδες ανάγνωσης αποτελούν βασικό στοιχείο της στρατηγικής του έργου Living Book και μπορούν να οργανωθούν με τη μορφή μη-διαδικτυακών, μικτών, αλλά και διαδικτυακών δραστηριοτήτων. Οι ομάδες ανάγνωσης αποτελούν το ιδανικό πλαίσιο για τη διερεύνηση της ενισχυμένης ανάγνωσης και αποτελούν ένα από τα κύρια εργαλεία για την κοινωνική ανάγνωση. Συνεπώς, θα εξεταστούν λεπτομερώς, μετά την αναφορά στην ενισχυμένη ανάγνωση, στο τμήμα των Κατευθυντήριων Γραμμών για την κοινωνική ανάγνωση (Μέρος Β' - Τμήμα 1.3) και η πλατφόρμα Living Book θα περιλαμβάνει ειδικά εργαλεία για τις ομάδες ανάγνωσης.

1.2 Ενισχυμένη ανάγνωση

(α) Τι είναι η ενισχυμένη ανάγνωση;

Για τους σκοπούς αυτών των Κατευθυντήριων Γραμμών, η **ενισχυμένη (ή επαυξημένη) ανάγνωση** ορίζεται ως η δραστηριότητα αναζήτησης, επιλογής, παραγωγής, οργάνωσης, περιγραφής, επαναχρησιμοποίησης και ανάμιξης οποιουδήποτε περιεχομένου (κειμένου, ήχου, βίντεο, διαδραστικού) διαδικτυακού ή μη διαδικτυακού, για να συμπληρώσει και να ενισχύσει ένα δεδομένο περιεχόμενο ανάγνωσης, ενώ διερευνά τις πιθανές συνδέσεις του με άλλα κείμενα, μέσα και περιεχόμενα (διακειμενική διάσταση) ή / και με την εμπειρία, τα ενδιαφέροντα, τις ιδέες, τις εκπαιδευτικές διαδρομές και τις δραστηριότητες ενός μόνο αναγνώστη ή μιας ομάδας αναγνωστών (βιωματική και κινητήρια διάσταση).

Σε μια κάπως απλούστερη, εναλλακτική διατύπωση, η ενισχυμένη ανάγνωση βασίζεται στη συλλογή σχετικού εξωτερικού περιεχομένου ή / και στην παραγωγή self-authored περιεχομένου (εικόνες, βίντεο, ήχος & μουσική, άλλα κείμενα ...) με την πιθανότητα αναπροσέγγισής τους με δημιουργικούς και πρωτότυπους τρόπους και τη σύνδεση με το περιεχόμενο του βιβλίου ή των κειμένων που διαβάζονται.

Για τους σκοπούς των Κατευθυντήριων Γραμμών, η έκφραση «ενισχυμένη ανάγνωση» και η έκφραση «επαυξημένη ανάγνωση» θεωρούνται συνώνυμες. Η ενισχυμένη ή επαυξημένη ανάγνωση δεν πρέπει να συγχέεται με την επαυξημένη πραγματικότητα: η επαυξημένη ανάγνωση μπορεί να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία επαυξημένης πραγματικότητας ως έναν από τους (πολλούς) τρόπους βελτίωσης της εμπειρίας ανάγνωσης, αλλά η έννοια της επαυξημένης ανάγνωσης είναι πολύ ευρύτερη.

(β) Επαυξημένη ανάγνωση και ενισχυμένα βιβλία

Η έννοια της ενισχυμένης (ή επαυξημένης) ανάγνωσης πρέπει να ξεχωρίσει προσεκτικά από (και μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα με την αντίθεση της με) την έννοια των ενισχυμένων (ή

επαυξημένων) βιβλίων, τα οποία διερευνώνται κυρίως στο πλαίσιο της σύγχρονης ψηφιακής δημοσίευσης.

Ένα επαυξημένο βιβλίο περιλαμβάνει εμπλουτισμένα πολυμέσα και πιθανώς διαδραστικό υλικό ως μέρος του ίδιου του (συνήθως ψηφιακού) περιεχομένου. Συνεπώς, το ενισχυμένο περιεχόμενο επιλέγεται και παρέχεται από τον δημιουργό / εκδότη.

Αντίθετα, η ενισχυμένη-επαυξημένη ανάγνωση βασίζεται στην ανεξάρτητη έρευνα, την επιλογή, την παραγωγή, την πρόσμιξη περιεχομένου **που πραγματοποιεί ο αναγνώστης**, η οποία μπορεί να ενισχύσει την εμπειρία ανάγνωσής του διερευνώντας τις αναφορές και τις δυνατότητες που παρέχει το κείμενο ή / και συνδέοντάς το με τον κόσμο των εμπειριών και των ενδιαφερόντων του αναγνώστη.

(γ) Ενισχυμένη ανάγνωση ως εξερεύνηση

Η ιδέα μας για ενισχυμένη ανάγνωση βασίζεται εν μέρει στην ιδέα της Louise Rosenblatt για τη σχέση μεταξύ αναγνώστη και κειμένου ως «συναλλαγή», εξαρτώμενη έντονα από τα μεμονωμένα και μερικώς ενδεχόμενα συμφέροντα, εμπειρίες, γνώσεις, ικανότητες και κίνητρα του αναγνώστη (Louise M. Rosenblatt, *Literature as Exploration*, 1938,⁵¹ έκδ. MLA 1995). Από αυτή την άποψη, κάθε εμπειρία ανάγνωσης είναι μια διαφορετική «εξερεύνηση» του κειμένου.

Η φύση και το σχήμα μιας μεμονωμένης αναγνωστικής «συναλλαγής» μεταξύ ενός δεδομένου αναγνώστη και ενός δεδομένου κειμένου δεν (και δεν πρέπει να) προκαθορίζονται από το ίδιο το κείμενο ή από τον εκπαιδευτικό, αλλά δεν πρέπει να θεωρούνται εντελώς αυθαίρετα: κάθε η εμπειρία ανάγνωσης είναι η εξερεύνηση ενός χώρου δυνατοτήτων που ανοίγεται μέσα από την αλληλεπίδραση μεταξύ του κειμένου, του αναγνώστη και του πλαισίου ανάγνωσης.

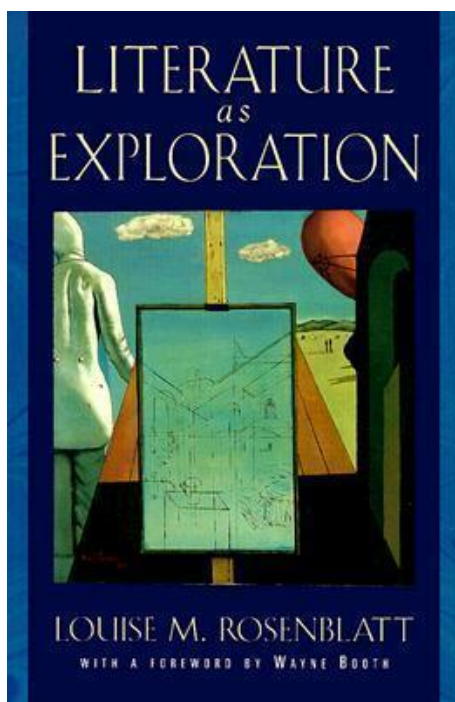

Fig. 2 _ Louise M. Rosenblatt, *Literature as Exploration*, 5th ed., MLA 1995

Η ενισχυμένη ανάγνωση είναι μια στρατηγική (όχι κατ' ανάγκη η μόνη) η οποία βασίζεται στην ιδέα της ανάγνωσης ως συναλλαγής και εξερεύνησης. Θα πρέπει επομένως, να θεωρείται ότι εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ενδιαφέροντα, τα κίνητρα και τις εμπειρίες του αναγνώστη (ων), και όχι από μια δραστηριότητα η οποία καθοδηγείται κυρίως από εκπαιδευτικούς. Ο/η εκπαιδευτικός και η σχολική κοινότητα, ωστόσο, διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος ανάγνωσης, των δραστηριοτήτων που υλοποιούνται και της κοινωνικής τους διάστασης στην προώθηση και αναγνώριση της ενισχυμένης ανάγνωσης ως χρήσιμης πρακτικής μάθησης.

(δ) Ενισχυμένη ανάγνωση και ψηφιακό περιβάλλον

Η ιδέα της ενισχυμένης ανάγνωσης δεν είναι καινούρια: είναι τόσο παλιά όσο και η ίδια η ανάγνωση, είναι πανταχού παρούσα και δεν περιορίζεται απαραίτητως στο ψηφιακό περιβάλλον. Κάθε εμπειρία ανάγνωσης αναφέρεται στην διατμηματική διάσταση του κειμένου που διαβάζεται και συνδέεται από τον αναγνώστη με τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντά του, με άλλα βιβλία και περιεχόμενα, με κοινωνικές δραστηριότητες και μέσα. Επομένως, η ενισχυμένη ανάγνωση είναι μια καθιερωμένη πρακτική ανάγνωσης και οι περισσότεροι αναγνώστες θα κατανοήσουν το νόημά της χωρίς την ανάγκη οποιασδήποτε «τεχνικής» επεξήγησης.

Ωστόσο, δεδομένης της σημασίας του ψηφιακού οικοσυστήματος για τους νεότερους αναγνώστες, το διαδικτυακό ψηφιακό περιεχόμενο πρέπει σαφώς να συμπεριληφθεί στο πεδίο της ενισχυμένης ανάγνωσης και μπορεί ακόμη και να θεωρηθεί ως η κύρια πηγή σχετικού περιεχομένου. Οι περισσότεροι αναγνώστες, όχι μόνο οι νέοι, θεωρούν απολύτως φυσικό να ψάχνουν στο διαδίκτυο για εικόνες από μέρη ή αντικείμενα που περιγράφονται στο βιβλίο που

διαβάζουν, για πληροφορίες σχετικά με γεγονότα και πρόσωπα που αναφέρονται, για απόψεις και σχόλια άλλων αναγνωστών για τα αναφερόμενα κείμενα όπως επίσης και για σχετικό περιεχόμενο βίντεο και ήχου.

Οι μεθοδολογίες και τα εργαλεία που αναπτύχθηκαν από το έργο Living Book σχεδιάστηκαν για να βελτιώσουν και να εφαρμόσουν συστηματικά την ιδέα της ενισχυμένης ανάγνωσης μέσα σε ένα μαθησιακό και εκπαιδευτικό πλαίσιο, υποθέτοντας ότι το ψηφιακό οικοσύστημα είναι ένα ισχυρό περιβάλλον τόσο για ανακάλυψη/επιλογή όσο και για παραγωγή/πρόσμιξη, περιεχομένων πλούσια σε πολυμέσα, σχετικά με ανάγνωση. Η πλατφόρμα Living Library (Ζωντανή Βιβλιοθήκη) έχει σχεδιαστεί ειδικά για να προσφέρει εργαλεία και παραδείγματα για βελτιωμένες δραστηριότητες ανάγνωσης μερικώς ή ολικώς με βάση τη χρήση διαδικτυακού και ψηφιακού περιεχομένου.

(ε) Παραδείγματα δραστηριοτήτων ενισχυμένης ανάγνωσης

Εικ. 3 - Δραστηριότητες ενισχυμένης ανάγνωσης: Οπτική εξερεύνηση της διακειμενικότητας χρησιμοποιώντας Instagram Stories και κώδικες QR. Τα βιβλία και τα αντικείμενα στο τραπέζι σχετίζονται με το βιβλίο που διαβάζεται (στην βάση βιβλίου). οι χρωματικές ράβδοι της πλαστικής σφαίρας παρέχουν μια οπτική αναπαράσταση των διαφόρων διαστάσεων του βιβλίου.

Μερικά παραδείγματα:

- **Χάρτες:** οι μαθητές θα μπορούσαν να σχεδιάσουν χάρτες με μέρη ή ενέργειες χαρακτήρων από το βιβλίο, χρησιμοποιώντας το Google Maps ή άλλα εργαλεία χαρτών και γεωαναφοράς.
- **Χρονοδιάγραμμα:** οι μαθητές θα μπορούσαν να οργανώσουν ένα χρονοδιάγραμμα των κύριων συμβάντων που περιγράφονται στο βιβλίο ή των ενεργειών ενός χαρακτήρα ή μια ομάδα χαρακτήρων
- **Κωδικοί QR:** συνδέονται με βιβλία ή σχετικό διαδικτυακό/ηλεκτρονικό περιεχόμενο. Οι κωδικοί QR μπορούν να εκτυπωθούν μετά την δημιουργία τους και να προστεθούν στις σχετικές σελίδες του φυσικού βιβλίου
- **Εξώφυλλο:** οι μαθητές θα μπορούσαν να κληθούν να σχεδιάσουν ένα νέο εξώφυλλο για το βιβλίο, ενδεχομένως συγκρίνοντας διαφορετικές ηλεκτρονικές εκδόσεις. Το εξώφυλλο θα μπορούσε επίσης να είναι μια κινούμενη, 3D ή βίντεο κάλυψη
- **Σκορ Μουσικής ή playlist** για το βιβλίο
- **Booktrailer**
- **Γραφή Fanfiction**
- **Haiku** :ένα haiku για κάθε χαρακτήρα του βιβλίου
- **Προσομοιώσεις για σκοπούς προώθησης σε Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης**
- **Billboard:** ένα σχέδιο και λίγα λόγια για την προώθηση του βιβλίου

- **Instagram** (και / ή Snapchat): Δημιουργία ενός λογαριασμού αφιερωμένου στο βιβλίο που διαβάζουν οι μαθητές, ώστε να μπορούν να δημοσιεύουν και να μοιράζονται φωτογραφίες και ιστορίες (stories) που συνδέονται με αυτό.
- **Twitter**: Ανακατασκευή του βιβλίου με τη μορφή συνομιλίας στο Twitter. Περιλήψεις στο Twitter. Κοινωνική ανάγνωση στο Twitter με την χρήση εφαρμογών όπως το Betwyll
- **Padlet**: Εικόνες και κείμενα θα μπορούσαν να φορτωθούν στο Padlet, μια πλατφόρμα συνεργασίας, η οποία κυμαίνεται κάπου μεταξύ ενός φύλλου επεξεργασίας κειμένου και μιας ιστοσελίδας.
- **Φυσική ή 3D μοντελοποίηση**
- **Επαυξημένα ή εικονική πραγματικότητα**

(στ) Η Γραφή ως ενισχυμένη ανάγνωση

Η ανάγνωση και η γραφή είναι από τη φύση τους διαδικασίες συμπληρωματικές και αλληλένδετες. Οι συγγραφικές εργασίες όπως οι περιλήψεις ή οι αναστοχασμοί έχουν παραδοσιακά θεωρηθεί (και θα πρέπει να θεωρηθούν) ως ένα σημαντικό συστατικό των σχολικών πρακτικών ανάγνωσης.

Ωστόσο, το ψηφιακό περιβάλλον προσφέρει νέες, ισχυρές ευκαιρίες για να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ ανάγνωσης και γραφής και να διερευνήσει τους πολλούς τρόπους με τους οποίους η εμπειρία ανάγνωσης μπορεί να ενισχυθεί μέσω διαφορετικών πρακτικών γραφής.

Μεταξύ αυτών, το **Fan Fiction** (ή Fanfic) αξίζει ιδιαίτερη προσοχή και σίγουρα μπορεί να συμπεριληφθεί στις πιο ενδιαφέρουσες και συστημένες μορφές ενισχυμένης ανάγνωσης.

Fan Fiction είναι η δραστηριότητα της σύνταξης ιστοριών βασισμένων σε ένα δεδομένο αφηγηματικό σύμπαν (το οποίο μπορεί να βασίζεται σε βιβλία, αλλά και σε ταινίες, τηλεοπτικές σειρές, κόμικς ...) και θεωρείται ως πιθανή παρακολούθηση ή ενσωμάτωση παράλληλη ή εναλλακτική ανάπτυξη των αρχικών (ή «κανονικών») ιστοριών.

Το Fan Fiction είναι διαδεδομένο διαδικτυακά και χρησιμοποιείται κυρίως από κορίτσια και αγόρια ηλικίας 11-17 ετών. Τα παραγόμενα κείμενα συλλέγονται σε συγκεκριμένα ή/και γενικά αποθετήρια (όπως το fanfiction.net ή το archiveofourown.org: fanfic αποθέματα επικεντρωμένα σε ξένες γλώσσες, διαθέσιμα στις περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες) τα οποία συνήθως προσφέρουν τη δυνατότητα προσθήκης σχολίων και ανασκοπήσεων. Το σύμπαν του Χάρι Πότερ έχει περισσότερα από ένα εκατομμύριο fanfic ιστορίες. Ακόμη και αν βασίζεται κυρίως στο γράψιμο, το Fan Fiction μπορεί (και συχνά) συμπληρώνεται από το σχέδιο ή/και την παραγωγή βίντεο, ήχου ή μουσικού περιεχομένου.

Το FanFiction προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να εξερευνηθούν με έναν εύκολο και συναρπαστικό τρόπο σύνθετες λογοτεχνικές έννοιες όπως αυθεντικά συγγράμματα (canon), η αφήγηση, οι αφηγηματικοί κόσμοι, τα εναλλακτικά μονοπάτια ιστορίας, η ανάπτυξη χαρακτήρα

κ.α... Μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για συνεργατική γραφή όσο και για διαγωνισμούς γραφής. Είναι ένα τέλειο περιβάλλον για την εισαγωγή της ομαδικής αξιολόγησης και της ομαδικής διδασκαλίας, και η ίδια η ιδέα της «δημοσίευσης» μιας ιστορίας είναι συνήθως αυτο-αμειβόμενη.

(ζ) Ενισχυμένη ανάγνωση και πνευματικά δικαιώματα

Δυστυχώς, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ένα πολύπλοκο και μερικές φορές αποθαρρυντικό ζήτημα, στο οποίο ίσως χρειαστεί να ληφθεί υπόψη τόσο η ευρωπαϊκή όσο και η εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, είναι σαφές ότι η νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί συχνά να παρεμποδίζει σοβαρά τις δραστηριότητες μάθησης και διδασκαλίας, κυρίως όταν περιλαμβάνει ανανέωση ή επαναχρησιμοποίηση περιεχομένου (όπως συμβαίνει με την ενισχυμένη ανάγνωση). Η ανάγκη για απλούστερη ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα πνευματικά δικαιώματα και για εξαιρετικά σχεδιασμένες εξαιρέσεις για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών έχει τονιστεί συχνά και επιβεβαιώνεται κι εδώ.

Δεδομένης της πολύπλοκης φύσης του θέματος, οποιαδήποτε προσπάθεια να συνοψίσουμε τους κανονισμούς περί πνευματικών δικαιωμάτων και τις προτεινόμενες συμπεριφορές θα υπονόμει την ίδια τη φύση των Κατευθυντήριων Γραμμών μας. Αυτό που μπορεί να γίνει εδώ είναι η επισήμανση της σημασίας της προσεκτικής εξέτασης των κανόνων πνευματικής ιδιοκτησίας και των ζητημάτων που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων ενισχυμένης ανάγνωσης. Για μια πιο λεπτομερή συζήτηση, προτείνουμε τα ακόλουθα άρθρα: Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Βιβλιοθηκών Έρευνας, [Περιορισμοί και Εξαιρέσεις στον Ευρωπαϊκό Νόμο περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας για Βιβλιοθήκες, Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα: Βασικός Οδηγός](#), Οκτώβριος 2016 και Teresa Nobre, [Copyright και Εκπαίδευση στην Ευρώπη: 15 καθημερινές υποθέσεις σε 15 χώρες](#), δημοσιευμένες από την Communia - Open Society Foundations, Απρίλιος 2017.

ΣΗΜ. Δεδομένου του χρονοδιαγράμματος της σύνταξής της, αυτή η έκδοση των Κατευθυντήριων Γραμμών δεν θα μπορούσε να λάβει υπόψη τη νέα ευρωπαϊκή οδηγία περί πνευματικής ιδιοκτησίας που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Μάρτιο του 2019 και ειδικότερα τις νέες διατάξεις σχετικά με την εξαίρεση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 4 του νέου κανόνα. Οι εκπαιδευτικοί και οι βιβλιοθηκονόμοι των σχολείων ενθαρρύνονται να αποκτήσουν από αξιόπιστες πηγές περαιτέρω πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με αυτό το θέμα.

1.3. Κοινωνική ανάγνωση

(α) Τι είναι η κοινωνική ανάγνωση;

Η ανάγνωση είναι ένα ενδιαφέρον μείγμα ατομικών και κοινωνικών συμπεριφορών: ενώ η πράξη της ανάγνωσης είναι ως επί το πλείστον ατομική και απαιτεί (όπως θα δούμε) προστατευμένους -

προσωπικούς χώρους και χρόνους, η ανάγνωση είναι μια κοινωνική πρακτική που απαιτεί και προκαλεί κοινωνικές αλληλεπιδράσεις: τα κείμενα που διαβάζουμε συνήθως γράφονται από άλλους, παράγονται, διανέμονται και επιλέγονται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο (συχνά επιλέγουμε τι να διαβάσουμε βάσει προτάσεων και αναθεωρήσεων) και αυτό που διαβάζουμε στη συνέχεια συζητείται, επαναδιατυπώνεται και χρησιμοποιείται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο.

Η κοινωνική διάσταση της ανάγνωσης αποτελεί βασική συνιστώσα οποιασδήποτε στρατηγικής για την προώθηση και βελτίωση της πρακτικής της ανάγνωσης, ακόμα περισσότερο στα περιβάλλοντα κοινωνικής μάθησης, όπως τα σχολεία. Το έργο Living Book αναγνωρίζει την ιδέα της ανάγνωσης (και της ενισχυμένης ανάγνωσης) ως κοινωνικής πρακτικής και την αναλαμβάνει ως βασικό μέρος της μεθοδολογίας της, προκειμένου να προσφέρει στρατηγικές και εργαλεία για να διερευνήσει και να βελτιώσει την κοινωνική διάσταση της ανάγνωσης.

Στο ψηφιακό οικοσύστημα, η ιδέα της κοινωνικής ανάγνωσης συνδέεται συχνά με τη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων και πλατφόρμων ανάγνωσης κοινωνικής δικτύωσης, επιτρέποντας μια συνεργατική συζήτηση και ανασκόπηση του περιεχομένου ανάγνωσης. Οι κοινωνικές πλατφόρμες ανάγνωσης βασίζονται συνήθως στη δημιουργία προφίλ χρηστών, στη σύνδεσή τους στα κοινωνικά δίκτυα (κυρίως μέσω μιας σχέσης «φιλίας») και σε διάφορα εργαλεία (όπως φόρουμ, αξιολόγηση και σχόλια) που προσφέρονται στους χρήστες για την παραγωγή περιεχομένου που σχετίζεται με την ανάγνωση.

Μια σημαντική πτυχή της κοινωνικής ανάγνωσης αντιπροσωπεύεται από *προτάσεις ανάγνωσης*. Στο ψηφιακό οικοσύστημα, οι προτάσεις ανάγνωσης είναι συχνά το αποτέλεσμα αλγορίθμων συνεργασίας φιλτραρίσματος, που βασίζονται στο προφίλ των χρηστών και στις συμπεριφορές των χρηστών στην πλατφόρμα. Βασικά, ένας συνεργατικός αλγόριθμος φιλτραρίσματος προτείνει βιβλία παρόμοια με εκείνα που ο/η αναγνώστης/στρια έχει ήδη διαβάσει και άρεσε και παρόμοια με εκείνα που έχουν διαβάσει και αρέσουν σε άλλους χρήστες με «παρόμοια» προφίλ. Ενώ το συνεργατικό φιλτράρισμα χρησιμοποιείται ευρέως από τους εμπόρους λιανικής διαδικτυακής πώλησης, δεν είναι ο μόνος τρόπος για να παράγουμε προτάσεις ανάγνωσης. Η πρακτική της ενισχυμένης ανάγνωσης μπορεί να προσφέρει εναλλακτικούς τρόπους για την παραγωγή προτάσεων ανάγνωσης (κυρίως με διερεύνηση της διακειμενικότητας και με τη συνεργατική σύνδεση του βιβλίου με άλλο σχετικό περιεχόμενο) και προωθεί την κοινοποίηση τους ανάμεσα σε κοινωνικά περιβάλλοντα ανάγνωσης.

Το έργο Living Book αναγνωρίζει το ενδιαφέρον για εργαλεία κοινωνικής ανάγνωσης και έχει αναπτύξει την πλατφόρμα Living Library αναλόγως (<http://www.thelivinglibrary.eu/>). Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη δεν είναι προφανώς το μοναδικό χρήσιμο ή διαθέσιμο εργαλείο στον τομέα αυτό και δεν σκοπεύουμε να προτείνουμε τη χρήση μόνο της πλατφόρμας μας. Αντιθέτως, προτείνουμε την ενεργή διερεύνηση, την αξιολόγηση και την επιλογή άλλων εργαλείων ή/και πλατφόρμων ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες, τους στόχους και τις δραστηριότητες που εμπλέκονται σε κάθε έργο ανάγνωσης. Ωστόσο, πέρα από την πλατφόρμα Living Library, δεν υποστηρίζουμε ή δεν συστήνουμε κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο ή πλατφόρμα: αλλά προτείνουμε μεθοδολογίες και δραστηριότητες που θα μπορούσαν (ή δεν θα μπορούσαν) να

χρησιμοποιήσουν διάφορα και ειδικά εργαλεία και πλατφόρμες ανάλογα με τις επιλογές, τις προτιμήσεις και τα συμφέροντα των συμμετεχόντων.

Μεταξύ των πρακτικών κοινωνικής ανάγνωσης και μεθοδολογιών που εγκρίθηκαν από το έργο Living Book, η εφαρμογή των ομάδων ανάγνωσης έχει ιδιαίτερη σημασία. Οι ομάδες ανάγνωσης θεωρούνται από το Έργο ως το ιδανικό πλαίσιο για κοινωνική και ενισχυμένη ανάγνωση.

(β) Ομάδες Ανάγνωσης

Παραδοσιακά, μια ομάδα ανάγνωσης ή μια λέσχη βιβλίου είναι μια ομάδα ανθρώπων που αποφασίζουν να μοιραστούν την ευχαρίστησή τους να διαβάζουν και να συναντώνται σε προκαθορισμένο χρόνο για να συζητήσουν ένα ή περισσότερα βιβλία που έχουν επιλέξει και διαβάσει. Επομένως, τα οργανωτικά προβλήματα μειώνονται ουσιαστικά στην εξεύρεση κατάλληλου χρόνου και χώρου για όλους και στην επιλογή των κριτηρίων επιλογής του βιβλίου για ανάγνωση.

Σε μια ομάδα ανάγνωσης απευθυνόμενη σε μαθητές, η εικόνα είναι συνήθως πολύ διαφορετική. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κορίτσια και τα αγόρια δεν συμμετέχουν στην ομάδα μετά από μια πλήρως αυτόνομη απόφαση, αλλά επειδή η ομάδα εμπύπτει στις σχολικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, ο βαθμός συμμετοχής τους, καθώς και οι ικανότητες ανάγνωσής τους, μπορεί να είναι εξαιρετικά μεταβλητοί. Αλλά «ο στόχος είναι απλός: οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους για ένα κοινό κείμενο με τρόπο που είναι τόσο συναρπαστικός και ενδιαφέρον» (Molly Matheny, *One Size Does Not Fit All: Increasing Student Engagement through Book Clubs*¹). Στην ιδανική περίπτωση, σε ένα φιλικό προς την ανάγνωση σχολικό περιβάλλον, οι μαθητές θα πρέπει να αντιλαμβάνονται την ομάδα ανάγνωσης ως μια εθελοντική, ευχάριστη και σε μεγάλο βαθμό αυτο-οργανωμένη δραστηριότητα. Η συμμετοχή στις ομάδες ανάγνωσης μπορεί και πρέπει να ενθαρρύνεται και θα μπορούσε ακόμη και να ανταμείβεται αλλά δεν πρέπει ποτέ να θεωρείται υποχρεωτική.

Η ομάδα ανάγνωσης είναι μια κοινότητα: «Δημιουργώντας νόημα μαζί θα αναγκάσουμε άτομα εντελώς άγνωστα μεταξύ τους να συνδεθούν. Θα αποκαλύψουμε τα δυνατά μας στοιχεία, θα εκθέσουμε τις αδυναμίες μας και θα ενισχυθούμε καθώς οικοδομούμε μια κοινότητα αναγνωστών» (Cris Tovani, *I Read It, But I Don't Get It*²). «Η μεγάλη αρετή των συλλογικών έργων ανάγνωσης είναι ότι μας δίνουν την ευκαιρία να συνεργαστούμε για να μας βοηθήσουν να

¹ Molly Matheny, *One Size Does Not Fit All: Increasing Student Engagement through Book Clubs*, Wisconsin English Journal Volume 53, Number 2 Fall 2011, on-line at <http://journals.sfu.ca/uwmadison/index.php/wej/article/viewFile/414/480>

² Cris Tovani, *I Read It, But I Don't Get It*, Portland, Main: Stenhouse Publishers, 2000.

διατηρήσουμε την προσοχή μας, να επιτύχουμε στόχους που ίσως να φανταζόμασταν πολύ δύσκολους να τους επιτύχουμε δουλεύοντας μόνοι μας» (#OccupyGaddis, Lee Konstantinou³).

Πριν ξεκινήσουμε την ομάδα, είναι χρήσιμο να σχεδιάσουμε - και να συζητήσουμε με τους μαθητές - τη μορφή και τις κύριες δραστηριότητές της. Μερικά σημεία που θα πρέπει να εξετάσουν οι εκπαιδευτικοί και οι σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι και στα οποία θα προσφέρουμε συγκεκριμένες προτάσεις στα ακόλουθα τμήματα είναι:

- Πώς να ενθαρρύνετε την εμπλοκή πριν ξεκινήσει η ομάδα;
- Επιλογή βιβλίου(ων)...
- ... και συμμετεχόντων
- Η εμπειρία ανάγνωσης: πού, πότε, πώς
- Ενισχυμένη ανάγνωση ως κίνητρο για εμπλοκή
- Διαχείριση των συζητήσεων

(β1) Ομάδες ανάγνωσης - Εμπλοκή

Ακόμα και απρόθυμοι αναγνώστες μπορούν να προσελκυστούν εάν έχουν την δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους και οι απόψεις τους να γίνονται σεβαστές. Μια συζήτηση σχετικά με τις εμπειρίες ανάγνωσης των μαθητών, τις διαφορετικές συνήθειες, τις προτιμήσεις τους και τις αντιπάθειες τους μπορεί να είναι ένα καλό σημείο εκκίνησης. Οι μαθητές χρειάζεται να συμμετέχουν στη δημιουργία και τη διαχείριση της ομάδας ανάγνωσης από την αρχή. Πρέπει να λένε τι περιμένουν από την ομάδα ανάγνωσης και να κάνουν εισηγήσεις. Οι μαθητές που ενδιαφέρονται περισσότερο μπορούν να κάνουν προτάσεις σχετικά με το πώς θα μπορούσαν να εμπλακούν καλύτερα οι πιο διστακτικοί. Όταν είναι δύσκολο να εμπλακούν άμεσα οι αναγνώστες, η εμπλοκή μπορεί να είναι έμμεση: π.χ. «θέλουμε να κάνουμε ένα βίντεο (ένα παιχνίδι, ένα κόμικ, ένα booktrailer, ένα 3D animation ...) με βάση αυτό το βιβλίο: ας διαβάσουμε το βιβλίο μαζί έτσι ώστε να μπορούμε να συζητήσουμε τι θα έπρεπε να είναι στο σενάριο και να καθορίσουμε τον πίνακα ιστοριών».

(β2) Ομάδες ανάγνωσης – Επιλογή βιβλίου(ων) και συμμετεχόντων

Η επιλογή ενός βιβλίου που ταιριάζει σε όλους δεν είναι εύκολη. Για το λόγο αυτό, οι μαθητές θα πρέπει να συμμετέχουν στην επιλογή του βιβλίου που θα διαβάσουν από την αρχή. Οι ομάδες ανάγνωσης πρέπει να βασίζονται σε ενδιαφέροντα και σε ελεύθερες επιλογές, και όχι σε προκαθορισμένες αποφάσεις. Ως εκ τούτου, οι ομάδες ανάγνωσης μπορούν (και πρέπει) να συμπεριλάβουν τους ενδιαφερόμενους μαθητές από διαφορετικές τάξεις και - μέσα σε εύλογο εύρος - ακόμα και διαφορετικών ηλικιών. Οι ομάδες ανάγνωσης που βασίζονται στην τάξη είναι φυσικά κατορθωτές, αλλά είναι συνήθως λιγότερο αποτελεσματικές από τις ομάδες ανάγνωσης που βασίζονται σε ενδιαφέροντα.

³ Lee Konstantinou, #OccupyGaddis Begins, post in the blog *The Habit of Tlön*, June 15, 2012, on-line at <https://www.leekonstantinou.com/2012/06/15/occupygaddis-begins/>.

Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές θα πρέπει να προεπιλέξουν *μαζί* μερικά βιβλία (που δεν ανήκουν αναγκαστικά στο ίδιο είδος) από τα οποία να επιλέξουν αυτά που θα διαβάζουν. Κατά τη διαδικασία επιλογής θα πρέπει να τα βλέπουν (ως φυσικά βιβλία και/ή σε ψηφιακή μορφή και/ή μέσω συνοπτικών φύλλων που θα πρέπει πάντα να περιλαμβάνουν το εξώφυλλο του βιβλίου). Εάν είναι δυνατόν, μπορούν επίσης να διαβάσουν δυνατά δύο ή τρεις σελίδες από κάθε ένα από αυτά. Η ανάγνωση μιας σύντομης ιστορίας και η τόνωση μιας συζήτησης σχετικά με αυτή είναι ο καλύτερος τρόπος να δείξουμε στην πράξη τι είναι μία λέσχη βιβλίων και προετοιμάζει τους μαθητές να κάνουν την επιλογή του βιβλίου που θα διαβαστεί.

Δεν υπάρχει λόγος να περιορίζουμε το εύρος της ομάδας ανάγνωσης μόνο στην αφήγηση ή στη λογοτεχνία: οι ομάδες ανάγνωσης μπορούν να συζητήσουν φανταστικά μυθιστορήματα και μη, μυθιστορήματα με γραφικά, ακουστικά βιβλία ...

Κατά τη συζήτηση των πιθανών επιλογών, μπορούν να γίνουν νέες προτάσεις. Μια κοινή συζήτηση για διαφορετικές πιθανές επιλογές μπορεί να οδηγήσει στην επιλογή ενός ενιαίου βιβλίου που θα διαβαστεί από όλους μαζί ή σε δύο ή περισσότερα βιβλία που θα διαβαστούν σε διαφορετικές ομάδες ανάγνωσης. Εάν ένα βιβλίο έχει ισχυρή υποστήριξη στη συζήτηση, είναι πάντοτε συνετό να ελέγξετε εάν είναι δυνατόν να προσδιορίσετε έναν επαρκή αριθμό ενδιαφερομένων μαθητών για να οργανώσετε μια συγκεκριμένη ομάδα ανάγνωσης για το συγκεκριμένο βιβλίο.

Στο τέλος της συζήτησης και μόνο μετά από την έκφραση της άποψής όλων των συμμετεχόντων, είναι δυνατόν να αποφασιστεί ποιο βιβλίο θα διαβαστεί είτε με την επίτευξη συμφωνίας είτε με την ψηφοφορία (στην περίπτωση αυτή, συμπεριλαμβανομένης μιας δεύτερης επιλογής).

Η διαδικασία επιλογής του βιβλίου(ίων) για ανάγνωση μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε στο σχολείο (ιδανικά στη σχολική βιβλιοθήκη) είτε στο διαδίκτυο, χρησιμοποιώντας τα επιχειρηματικά εργαλεία λήψης αποφάσεων όπως το Tricider, ένα δωρεάν ηλεκτρονικό εργαλείο που δίνει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να προσθέσουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε διάφορες εναλλακτικές λύσεις πριν από την ψηφοφορία (εδώ μπορείτε να δείτε πως χρησιμοποιήσαμε το Tricider σε μία από τις ομάδες δοκιμών μας: <http://www.tricider.com/brainstorming/3BP0rbiKoaN>)

(β3) Ομάδες ανάγνωσης – Ομαδοποίηση

Προκειμένου να υπάρξουν καλές συζητήσεις, όπου κάθε μέλος του συλλόγου βιβλίων μπορεί να έχει το λόγο του, είναι προτιμότερο ο αριθμός των συμμετεχόντων να μην υπερβαίνει τους 8/10.

Κατ' αρχήν, η ομαδοποίηση πρέπει να βασίζεται σε ενδιαφέρον και εθελοντική επιλογή, όχι σε ομοιογενείς δεξιότητες.

Η δέσμευση μπορεί να ενισχυθεί αν οι μαθητές έχουν διαφορετικούς ρόλους μέσα στην ομάδα τους (για παράδειγμα, κάθε μαθητής "ακολουθεί" ένα διαφορετικό χαρακτήρα από κοντά). Ένας από τους συμμετέχοντες (ή περισσότεροι από έναν, παίρνοντας στροφές) θα πρέπει να κρατήσει/ουν το «ημερολόγιο ανάγνωσης» (ή «log») της ομάδας. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καθοδηγούν, αλλά να μην επιβάλλουν αυτές τις επιλογές.

(β4) Ομάδες ανάγνωσης – Χώροι

Αν και ο στόχος ενός συλλόγου βιβλίων σε ένα σχολείο είναι η αλληλεπίδραση των μαθητών γύρω από ένα βιβλίο, η εμπειρία ανάγνωσης είναι μοναχική και απαιτεί έναν αφιερωμένο χρόνο και ένα ήσυχο περιβάλλον. Οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν αυτή την αναγκαιότητα και θα πρέπει να υποστηρίζονται από το σχολείο για την εξεύρεση τέτοιων χώρων.

Οι χώροι για τις συναντήσεις ομάδων ανάγνωσης πρέπει να είναι άνετοι, καλά φωτισμένοι, οργανωμένοι με κυκλικό και συμμετοχικό τρόπο. Θα πρέπει να προσφέρουν έναν υπολογιστή με προβολή βίντεο ή έναν διαδραστικό πίνακα και ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο (Wi-Fi), επιτρέποντας συνεργατική διαδικτυακή αναζήτηση σχετικών δεδομένων και υλικού.

«Η φυσική διάταξη και η οργάνωση μιας τάξης [και, γενικότερα, των σχολικών χώρων, συμπεριλαμβανομένης της σχολικής βιβλιοθήκης] μπορεί να είναι ισχυρή και υποστηρικτική ως προς την αποτελεσματική διδασκαλία γραμματισμού» (Ray Reutzel, Sarah Clark, *Organizing literacy classrooms for effective instruction*⁴).

(β5) Ομάδες ανάγνωσης – Ενισχυμένη ανάγνωση

Τα καθήκοντα που σχετίζονται με μια ομάδα ανάγνωσης δεν πρέπει ποτέ να είναι υποχρεωτικά και πρέπει να επιλέγονται με συνεργατικό τρόπο. Τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να προτείνουν μια ποικιλία δραστηριοτήτων τόσο μη-διαδικτυακών όσο και διαδικτυακών, προκειμένου να βελτιωθεί η δέσμευση και να προετοιμαστούν οι συλλογικές συζητήσεις.

Η ενισχυμένη ανάγνωση προτείνεται από το πρόγραμμα Living Book ως βασική στρατηγική για την οργάνωση δραστηριοτήτων ανάγνωσης. Οι στρατηγικές και τα παραδείγματα ενισχυμένης ανάγνωσης που αναφέρονται στο σημείο (ii) των Κατευθυντήριων Γραμμών μπορούν να εφαρμοστούν σε ομάδες ανάγνωσης.

Διαβάζοντας δυνατά ή δραματοποιώντας τμήματα ή μέρη ενός κειμένου μπορεί να είναι μια περαιτέρω, χρήσιμη στρατηγική για τη βελτίωση της εμπλοκής. «Διαβάζοντας δυνατά σε μαθητές όλων των ηλικιών, συμπεριλαμβανομένων των εφήβων, αποτελεί ζωτικό μέρος κάθε καλού

⁴ Ray Reutzel, Sarah Clark, *Organizing literacy classrooms for effective instruction*, in [The Reading Teacher](#) 65(2):96 - 109 · October 2011.

προγράμματος ανάγνωσης. Είναι ευχάριστο, διεγείρει το ενδιαφέρον, τη φαντασία και τη γλώσσα και εκθέτει τους μαθητές στις χαρές της ανάγνωσης» (*Strategies to engage students as readers*, National Library, New Zealand⁵).

(β6) Ομάδες ανάγνωσης – Οργάνωση συνομιλιών

Πριν ξεκινήσουν τη συζήτηση για το βιβλίο, οι μαθητές, και ιδιαίτερα οι ντροπαλοί και διστακτικοί αναγνώστες, θα μπορούσαν να εφησυχαστούν με το να συμμετέχουν σε μια χαλαρή συνομιλία που να επικεντρώνεται στις δραστηριότητες ενισχυμένης ανάγνωσης και όχι μόνο στην ίδια την ανάγνωση.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αποφασίσουν εάν θα συντονίσουν τη συζήτηση οι ίδιοι ή (καλύτερα) αν θα τη συντονίζει ένας/μία μαθητής/μαθήτρια (με εναλλαγή αυτού του ρόλου). Σε κάθε περίπτωση, ο βασικός παράγοντας για την επιτυχία μιας συζήτησης είναι ο σεβασμός: οι συντονιστές δεν πρέπει να είναι επικριτικοί και οι μαθητές θα πρέπει να ακούν τις άλλες απόψεις χωρίς να διακόπτουν.

Οι συζητήσεις θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν ειδικές συνεδρίες που θα οργανωθούν ως συζητήσεις διαλογικής αντιπαράθεσης απόψεων (debates) (μαθητές που τους άρεσε το βιβλίο που διαβάζουν εναντίον μαθητών που δεν τους άρεσε, ή μαθητές που προτιμούν έναν χαρακτήρα έναντι άλλου χαρακτήρα ή ...). Ωστόσο, η διαλογική αντιπαράθεση απόψεων λειτουργεί καλύτερα μετά από μια γενική και ελεύθερη συζήτηση για το βιβλίο.

(β7) Ομάδες ανάγνωσης – διαδικτυακές δραστηριότητες

Ενώ η ενισχυμένη ανάγνωση απαιτεί συνήθως διαδικτυακές δραστηριότητες, η ίδια η ομάδα ανάγνωσης μπορεί να βασίζεται σε παραδοσιακές, φυσικές συναντήσεις. Ωστόσο, προτείνουμε να χρησιμοποιήσετε τη πλατφόρμα Living Library ως εργαλείο υποστήριξης ακόμα και σε παραδοσιακές ομάδες ανάγνωσης.

Φυσικά, είναι επίσης δυνατό να χρησιμοποιήσουμε το διαδικτυακό περιβάλλον με ισχυρότερο και πιο διαδεδομένο τρόπο, οργανώνοντας όλες ή τις περισσότερες από τις δραστηριότητες της ομάδας διαδικτυακά. Στην περίπτωση αυτή, οι διαδικτυακές συναντήσεις (χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως μια εικονική αίθουσα διδασκαλίας ή ένα διαδικτυακό κέντρο συνάντησης ή ακόμη και μόνο μέσω του Skype ή του Google Hangouts) μπορούν να αντικαταστήσουν τις φυσικές συναντήσεις και οι δραστηριότητες ενισχυμένης ανάγνωσης να γίνουν εξ' ολοκλήρου μέσω τη χρήσης της πλατφόρμας Living Library Platform ή/και μέσω άλλων συστημάτων διαχείρισης μάθησης όπως το Moodle.

⁵ On-line at <https://natlib.govt.nz/schools/reading-engagement/strategies-to-engage-students-as-readers>.

(γ) Οικοδομώντας μια κοινότητα για όλους σε τοπικό, διεθνές και διακρατικό επίπεδο

Οι μεθοδολογίες και τα εργαλεία που προσδιορίζονται από το πρόγραμμα Living Book μπορούν να εφαρμοστούν, όπως έχουμε κάνει μέχρι στιγμής, στο επίπεδο μεμονωμένων σχολείων, αλλά μπορούν (και θα πρέπει επίσης) να πραγματοποιηθούν εντός μιας ευρύτερης διάστασης ως τρόπος προώθησης συνεργατικών δραστηριοτήτων μεταξύ:

- διαφορετικών σχολείων, στην ίδια ή σε διαφορετικές χώρες
- σχολεία και τοπικές κοινότητες (π.χ. τοπικές βιβλιοθήκες)

Στην περίπτωση τοπικών, εθνικών ή διεθνικών προγραμμάτων ανάγνωσης, οι ομάδες ανάγνωσης και η ενισχυμένη ανάγνωση μπορούν να βασιστούν στην πλατφόρμα Living Library και, εάν είναι απαραίτητο, σε άλλα εργαλεία (cloud based), όπως προτείνεται παραπάνω.

2. Τέσσερις παρατηρήσεις ως προς την Μεθοδολογία:

2.1 Επιτρέποντας μια πληθώρα στυλ ανάγνωσης, ενδιαφερόντων, περιεχομένου και συσκευών

Η μεθοδολογία του έργου Living Book υποθέτει ότι η εμπειρία ανάγνωσης είναι μια συναλλαγή μεταξύ αναγνώστη, κειμένου και του περιβάλλοντος ανάγνωσης, η οποία μπορεί να διευκολυνθεί αλλά δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι προκαθορισμένη ή προσανατολισμένη.

Αυτό σημαίνει ότι:

- Το έργο Living Book δεν προτείνει και δεν θα προτείνει την ανάγνωση συγκεκριμένων βιβλίων (ενώ κάποια από τα εργαλεία που παρέχονται από την πλατφόρμα Living Library ή αναφέρονται στις Κατευθυντήριες Γραμμές θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των διαπραγματεύσεων και της διαδικασίας επιλογής, ειδικά στο πλαίσιο των ομάδων ανάγνωσης). **Η επιλογή των βιβλίων και των περιεχομένων που θα διαβαστούν, τόσο μεμονωμένα όσο και σε ομάδες ανάγνωσης, θα πρέπει πάντα να γίνεται με γνώμονα τον αναγνώστη και να βασίζεται στα ενδιαφέροντα, τις προτιμήσεις και τα κίνητρα των αναγνωστών. Ο δάσκαλος μπορεί και πρέπει να είναι διαμεσολαβητής στη διαδικασία επιλογής, αλλά όχι ο μοναδικός ή ο κύριος πράκτοράς του.**
- αυτό ισχύει και για την επιλογή συγκεκριμένων λογοτεχνικών ειδών ή αυθεντικών-σημαντικών συγγραμμάτων: ενώ τα λογοτεχνικά συγγράμματα έχουν το ρόλο τους στη διαμόρφωση της διδακτέας ύλης ενός μαθήματος και στην πρόταση/απαίτηση να μελετηθούν και/ή να διαβαστούν συγκεκριμένοι συγγραφείς ή βιβλία, το ίδιο

το Έργο δεν υποστηρίζει συγκεκριμένο σύγγραμμα και δεν παρέχει ή δεν προτείνει κάποια εκτίμηση που βασίζεται στην αξία σχετικά με διάφορα είδη ανάγνωσης.

- γ. αυτό σημαίνει ότι τα σχέδια μαθήματος και το μαθησιακό περιεχόμενο που παράγεται από το έργο πρέπει να θεωρούνται ως πιθανά, αν και επικυρωμένα και εγκεκριμένα, μοντέλα για την οργάνωση (ενισχυμένου) περιεχομένου και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την ανάγνωση, ΟΧΙ ως υποδείξεις ανάγνωσης ή ως συστάσεις συγκεκριμένων βιβλίων ή δραστηριοτήτων.
- δ. ενώ το έργο Living Book αναγνωρίζει και υποστηρίζει τη σημασία του βιβλίου ως μια πολύ αποτελεσματική μορφή για σύνθετο και δομημένο αφηγηματικό ή διαλεκτικό περιεχόμενο και συνιστά τη χρήση βιβλίων (έντυπων ή ψηφιακών) ως βασικό συστατικό δραστηριοτήτων βασισμένων σε projects σχετικά με (ενισχυμένη) ανάγνωση ΔΕΝ υποθέτει ότι όλες οι δραστηριότητες θα πρέπει να βασίζονται σε βιβλία ανάγνωσης: μπορούν επίσης να διερευνηθούν άλλα είδη περιεχομένου και μορφών (δοκίμια, άρθρα, διαδικτυακό περιεχόμενο όπως ιστολόγια ή ιστοτόποι), ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις του αναγνώστη(ων).
- ε. Το έργο Living Book δεν υποστηρίζει κανένα ιδιαίτερο στυλ ανάγνωσης, αναγνωρίζοντας την πληθώρα των μορφών ανάγνωσης που χρησιμοποιούν οι αναγνώστες, ούτε υποστηρίζει κάποια συγκεκριμένη μορφή ανάγνωσης ή συσκευή ανάγνωσης: κάθε αναγνώστης θα πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέγει το στυλ, τη μορφή ή τη συσκευή ανάγνωσης που ταιριάζει στις ανάγκες του/της. Αυτό σημαίνει ότι το Έργο είναι αυστηρά ουδέτερο όσον αφορά την επιλογή ανάγνωσης σε χαρτί ή σε ψηφιακές συσκευές ανάγνωσης. Αυτό σημαίνει επίσης ότι τα σχολεία και οι σχολικές βιβλιοθήκες ενθαρρύνονται να προσφέρουν πληθώρα συσκευών και ρυθμίσεων ανάγνωσης, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ατομικές προτιμήσεις και ανάγκες.

2.2 Προσωπικός χώρος και χρόνος ανάγνωσης

Εκτός από την κοινωνική φύση όλων των πρακτικών ανάγνωσης, η ίδια η πράξη της ανάγνωσης απαιτεί προσωπικό χώρο και χρόνο κάτι που το σχολείο χρειάζεται να προσφέρει. Αυτό σημαίνει ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο σχεδιασμός του πραγματικού περιβάλλοντος μάθησης θα πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη παροχής κατάλληλων χώρων ανάγνωσης, ο σχεδιασμός εικονικών περιβαλλόντων και εργαλείων πρέπει να προσανατολίζεται προς μια εμπειρία που θα βοηθά τον χρήστη να εστιάζει σε αυτήν ενώ ο σχεδιασμός των μαθησιακών δραστηριοτήτων και προγραμμάτων να παρέχει προσωπικές ώρες ανάγνωσης.

2.3 Ανάγνωση για όλους: αντιμετωπίζοντας τις ανισότητες και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)

(α) ΕΕΑ, ΤΠΕ και το έργο Living Book

Χάρη στην εξέλιξη των **ΤΠΕ**, τα ιδρύματα, οι εκπαιδευτικοί και τα σχολεία διαθέτουν περισσότερα μέσα για την άρση των φραγμών και τη διασφάλιση της ενιαίας εκπαίδευσης, (εκπαίδευση για όλους) προσβάσιμης σε όλους τους μαθητές.

Το **έργο Living Book** σκοπεύει να ενισχύσει την ανάγνωση μέσω επαυξημένων εργαλείων και μεθόδων ανάγνωσης για όλους τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα, με αναπηρίες ή άλλες εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, το έργο Living Book βασίζεται στην αντίληψη ότι η ανάγνωση μπορεί και πρέπει να είναι μια πρακτική που προάγει την κοινωνική και προσωπική ένταξη σε όλα τα επίπεδα και στο πλαίσιο οποιασδήποτε κατάστασης. Αυτό σημαίνει ότι το έργο Living Book σκοπεύει να ασχοληθεί με την επαυξημένη ανάγνωση για όλους.

(β) Θεωρητικό υπόβαθρο και βιβλιογραφία

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (UNCRPD⁶) αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη κείμενα σε αυτό το πλαίσιο. Εγκρίθηκε το 2006 στα Ηνωμένα Έθνη και από τότε έχει προσανατολίσει και εμπνεύσει εθνικές και διεθνείς πολιτικές και κανονισμούς. Η Σύμβαση *δεν ορίζει σαφώς* την αναπηρία, αλλά, σύμφωνα με το προοίμιο της Σύμβασης:

Η αναπηρία είναι μια **εξελισσόμενη** έννοια και ότι απορρέει από την **αλληλεπίδραση** μεταξύ ατόμων με βλάβη και διαταραχές συμπεριφοράς και εμπόδια που προέρχονται από το περιβάλλον τους, που δυσχεραίνουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.

Που ακολουθείται από το άρθρο 1 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο:

Στα ΑμεΑ **συμπεριλαμβάνονται** άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια δύνανται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ένας από τους κύριους παρατηρητές-θεσμούς που μελετούν τον τρόπο αντιμετώπισης των ειδικών αναγκών στα εκπαιδευτικά συστήματα είναι ο *Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τις Ειδικές Ανάγκες και την Ενιαία Εκπαίδευση* (European Agency for Special

⁶ <http://www.cbm.org/United-Nations-CRPD-256097.php>

Needs and Inclusive Education), ένας ανεξάρτητος οργανισμός που υποστηρίζεται από ευρωπαϊκούς θεσμούς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Κοινοβούλιο). Από το 2011, συντονίζει τις χώρες μέλη έτσι ώστε τα εκπαιδευτικά τους συστήματα να καθιερώσουν και να εφαρμόσουν τις αρχές της ενιαίας εκπαίδευσης. Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα ήταν ο ορισμός των ΕΕΑ.

(γ) Ορολογία: η αντιπαράθεση

Η διεθνής επιστημονική κοινότητα βρίσκεται σε διάλογο ώστε να επαναπροσδιορίσει τη προηγούμενη αντίληψη του τομέα και των βασικών του εννοιών. Το κύριο αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι ο περίφημος ορισμός των ΕΕΑ: Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Είναι ένας ευρύς ορισμός που έχει σχεδιαστεί ώστε να περιλαμβάνει διαφορετικές συνθήκες που σχετίζονται με μαθητές/τριες όλων των ηλικιών και περιλαμβάνει:

- νοητικές αναπηρίες
- σωματικές αναπηρίες
- ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ)
- αναπτυξιακές διαταραχές
- δυσκολίες λόγω κοινωνικοοικονομικών, πολιτισμικών ή γλωσσικών φραγμών

Εντούτοις, οι ακτιβιστές της αναπηρίας έχουν επικρίνει τον όρο «ειδικές ανάγκες», καθώς αφήνει να νοηθεί ότι οι μαθητές/τριες με αναπηρίες έχουν διαφορετικές ανάγκες από τους μαθητές χωρίς αναπηρίες (Oliver, 1996⁷). Η χρήση αυτού του όρου επικεντρώνεται στο άτομο, κάτι το οποίο απεικονίζει το ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας (τα μοντέλα είναι διαφορετικοί τρόποι αντίληψης της αναπηρίας). Αυτό το μοντέλο εξετάζει τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες ως αποτέλεσμα της δικής τους ατομικής παθολογίας (Barnes κ.ά, 2002)· με άλλα λόγια, ένας μαθητής με αναπηρίες αντιμετωπίζεται ως «άτομο με πρόβλημα». Αντίθετα, το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας λαμβάνει υπόψη ότι τα κοινωνικοοικονομικά-εκπαιδευτικά εμπόδια είναι το μεγαλύτερο μέρος του προβλήματος και ότι τα εμπόδια αυτά λειτουργούν για την κατασκευή της αναπηρίας. Για παράδειγμα, η βιβλιογραφία έχει τεκμηριώσει τη σχέση μεταξύ της επισήμανσης των μαθητών ως «ατόμων με ειδικές ανάγκες» και του χαμηλού κοινωνικοοικονομικού τους υποβάθρου (Sleeter, 2010⁸).

Ως εκ τούτου, η έννοια της ‘αναπηρίας’, που υιοθετείται από το αναπηρικό κίνημα, υποκαθιστά τους γενικούς ορισμούς της ‘βλάβης’ και του ‘μειονεκτήματος’: η έμμεση αναφορά στην ιδέα της ανικανότητας απορρίπτεται.

Στον αντίποδα αυτής της ξεπερασμένης προοπτικής, πρόσφατες μελέτες σκοπεύουν να εξετάσουν αυτές τις καταστάσεις από διαφορετική οπτική γωνία. Ενώ το ‘μειονέκτημα’ μεταφέρει

⁷ Oliver, M. (1996). *Understanding disability: From theory to practice*. Basingstoke, UK: Macmillan.

⁸ Sleeter, C. (2010). *Why is there learning disabilities? A critical analysis of the birth of the field in its social context. Disability Studies Quarterly*, 30 (2).

την ιδέα της αδυναμίας ανταπόκρισης σε ένα πρότυπο, η *‘ιδιαιτερότητα’* υποδηλώνει την ιδέα της δημιουργίας προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών σχεδίων για κάθε μαθητή/τρια που παρουσιάζει οποιαδήποτε από αυτές τις συνθήκες. Παρ' όλα αυτά, τα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά σχέδια αντικατοπτρίζουν το ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας, καθώς δίνουν έμφαση στην ατομική κατάσταση. Αυτό που υπογραμμίζεται δεν είναι ότι δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διαφορετικότητα κάθε μαθητή/τριας, αλλά ότι οι συνθήκες αυτές πρέπει να τοποθετούνται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, ένα πλαίσιο όπου αναγνωρίζεται ότι όλοι οι μαθητές είναι διαφορετικά άτομα - το οποίο, όπως έχει ήδη αναφερθεί, απεικονίζει το κοινωνικό μοντέλο - καθώς και το μοντέλο αναπηρίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο όρος *"μοντέλο ανθρωπίνων δικαιωμάτων"* δεν χρησιμοποιείται συχνά στη βιβλιογραφία. Αυτό που υπογραμμίζεται από τον όρο αυτό είναι η άρρηκτη σχέση του κοινωνικού μοντέλου με την UNCRPD και η διαφορετικότητα ως ανθρώπινο δικαίωμα. Η UNCRPD βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο κοινωνικό μοντέλο, δεδομένου ότι σε αυτήν δίδεται έμφαση στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες για ισότιμη συμμετοχή σε όλες τις πτυχές της ζωής όπως η κοινωνία, η εκπαίδευση και η απασχόληση (Harpur, 2012⁹). Στο πλαίσιο της UNCRPD, οι ίσες ευκαιρίες σε αυτούς τους τομείς δεν προκύπτουν από ανθρωπιστικές έννοιες ή έννοιες που σχετίζονται με τη φιλανθρωπία, αλλά από θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που κάθε άτομο έχει και μπορεί να διεκδικήσει (Rioux & Carbert, 2003¹⁰).

(δ) ΕΕΑ και το έργο Living Book

Το έργο Living Book υποστηρίζει τη νέα πολιτιστική, κοινωνική και επιστημονική προοπτική για την αναπηρία και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι μεθοδολογίες και τα εργαλεία του (συμπεριλαμβανομένης της πλατφόρμας) έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να διασφαλίζουν την προσβασιμότητα όλων των μαθητών/τριών, δηλαδή είναι προσβάσιμες και βασισμένες σε εμπειρίες ανάγνωσης που δεν αποκλείουν κανένα μαθητή, οι οποίες θεωρούνται ότι συνδέονται με το δικαίωμα του ανθρώπου να μαθαίνει και να συμμετέχει στην κοινωνική και πολιτιστική πραγματικότητα του. Επιπλέον, η ενισχυμένη προσέγγιση ανάγνωσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση και τον εμπλουτισμό των εξατομικευμένων μαθησιακών πορειών, σε μια προοπτική από τη βάση προς την κορυφή, η οποία για τους μαθητές με αναπηρίες δεν δίνει έμφαση στο μοντέλο ανικανότητας.

Αναφορικά με την εκμάθηση και την ανάγνωση για όλους, πρέπει να εξεταστούν **κοινωνικοοικονομικά, πολιτισμικά, σωματικά συναισθηματικά, μαθησιακά ή / και γλωσσικά εμπόδια** για την κατάρτιση **εξατομικευμένων μαθησιακών πορειών και τη διαφοροποίηση σε περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς**. Με άλλα λόγια, η ενιαία εκπαίδευση-εκπαίδευση

⁹ Harpur, P. (2012). *Embracing the new disability rights paradigm: the importance of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, in *Disability & Society*, 27(1), 1-14.

¹⁰ Rioux, M., & Carbert, A. (2003). *Human rights and disability: The international context*. GLADNET Collection, 316.

για όλους λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες όλων των μαθητών, χρησιμοποιώντας τη διαφορετικότητα ως δύναμη και όχι ως αδυναμία. Το έργο βασίζεται σε αυτή την έννοια δίνοντας έμφαση στις διαφορετικές μορφές μάθησης και τις ανάγκες των μαθητών, σύμφωνα με τον Καθολικό Σχεδιασμό για τη Μάθηση (ΚαΣΜα). Ο ΚαΣΜα αποτελεί μια μαθησιακή προσέγγιση που καθιστά τη μάθηση προσβάσιμη **σε όλους** τους μαθητές ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο, την αναπηρία, το φύλο ή την ηλικία τους, εστιάζοντας στην κατάργηση των προαναφερθέντων εμποδίων στη μάθηση. Ο ΚαΣΜα ενισχύεται από την εφαρμογή **διαφόρων στρατηγικών μάθησης και τη διαφοροποίηση του περιεχομένου της μάθησης, του υλικού και των μέσων που χρησιμοποιούνται**. Ως εκ τούτου, το έργο Living Book προωθεί συμμετοχικές και επαυξημένες πρακτικές ανάγνωσης σε συνδυασμό με μεθόδους που απορρέουν από τις αρχές της ενιαίας εκπαίδευσης. Για παράδειγμα:

Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο: Όσον αφορά τους οικονομικά μειονεκτούντες μαθητές, τα εργαλεία και το περιεχόμενό τους θα πρέπει να είναι προσβάσιμα από οποιαδήποτε τυποποιημένη “οικογένεια” συσκευών (συμπεριλαμβανομένων και των κινητών), χωρίς την ανάγκη υπερβολικά εξελιγμένων ή δαπανηρών συσκευών τελευταίας γενιάς. Αν είναι εφικτό, οι μαθητές/τριες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση θα πρέπει να προτιμώνται για τις ανταλλαγές μαθητών, όταν οι σχολικές αντιπροσωπείες επισκέπτονται η μία την άλλη.

Στο πλαίσιο αυτής της ομάδας - και γενικότερα μεταξύ όλων των μαθητών/τριών - υπάρχουν διαφορετικοί τύποι μάθησης όπως οπτικός, ακουστικός, κιναισθητικός, καθώς και ένας συνδυασμός αυτών των τύπων μάθησης. Η τρέχουσα βιβλιογραφία σχετικά με τους τύπους μάθησης συνδέεται, επίσης, με τους μαθητές/τριες με αναπηρίες και τη βιβλιογραφία σχετικά με το δικαίωμα της διαφορετικότητας. Ως εκ τούτου, το έργο θα βοηθήσει τους μαθητές/τριες να αναπτύξουν δεξιότητες γραμματισμού χρησιμοποιώντας τα δυνατά σημεία των μαθητών/τριών. Η χρήση διαφορετικών μέσων οπτικού και ακουστικού περιεχομένου, πέραν του κειμένου, αποτελεί μέρος της ενισχυμένης στρατηγικής ανάγνωσης και πρέπει να οργανωθεί έτσι ώστε να βελτιωθεί και όχι να μειωθεί η προσβασιμότητα του περιεχομένου.

Μερικά παραδείγματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα στοχοθετηθούν, παρέχονται παρακάτω:

Οι μαθητές με οπτικό τύπο μάθησης μπορούν να επωφεληθούν από τη χρωματική κωδικοποίηση, τη χρήση γραμματοσειρών υψηλής ευκρίνειας, φωνής, οπτικοποίησης κειμενικών πληροφοριών, εύχρηστου περιεχομένου κλπ. Η πλατφόρμα Living Library θα παρέχει όλο το περιεχόμενό της σε κείμενο χρησιμοποιώντας γραμματοσειρά υψηλής ευκρίνειας. Παράλληλα θα περιλαμβάνει εισηγήσεις προσβασιμότητας για πρόσβαση στο κείμενο με διάφορες από τις παραπάνω στρατηγικές. Η προσβασιμότητα για τους μαθητές/τριες με οπτικό τύπο μάθησης είναι επίσης απαραίτητη και αποτελεσματική για τους μαθητές/τριες με **αναπηρίες ακοής** καθώς και για τους **μαθητές με μαθησιακές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ) και νοητικές αναπηρίες**. Η **δυσλεξία** είναι μία από τις συνηθέστερες ΕΜΔ, η οποία σχετίζεται με ιδιαίτερες δυσκολίες **ανάγνωσης, ορθογραφίας και γραφής** λόγω διαφόρων παραγόντων (γενετικοί, περιβαλλοντικοί, τραυματικοί).

Παρομοίως, οι μαθητές/τριες με νοητικές αναπηρίες συχνά αποκλείονται από τις πρακτικές που προωθούν τον γραμματισμό στα σχολεία, καθώς θεωρείται ότι δεν διαθέτουν τις συνήθεις δεξιότητες γραμματισμού. Η μάθηση ενισχύεται από την υιοθέτηση **διαφόρων στρατηγικών μάθησης και τη διαφοροποίηση του περιεχομένου μάθησης, του υλικού, των μέσων.**

Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα εργαλεία και τεχνολογικές λύσεις για την **υποστήριξη των μαθητών/τριών με ακουστικό τύπο μάθησης, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών/τριών με οπτικές δυσκολίες.** Οι οπτικές δυσκολίες χρησιμοποιούνται εδώ ως ευρύς όρος που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δυσκολιών όσον αφορά την όραση και την οπτική αντίληψη και δεν περιλαμβάνουν μόνο τον νομικό ορισμό των οπτικών αναπηριών.

- **Λογισμικό TTS (Text to Speech):** Τα συνθετικά ομιλίας είναι πολύ κοινά στην εκπαιδευτική αγορά. Αναγνωρίζουν κάθε είδος γραπτού κειμένου και το διαβάζουν αυτόματα. Είναι το κύριο λογισμικό που χρησιμοποιούν οι τυφλοί άνθρωποι στην καθημερινή τους ζωή.
- **Λογισμικό VTT (Voice To Text)** αναγνωρίζει μια ανθρώπινη φωνή και την μεταφράζει σε κείμενο.
- **Τα ηχητικά βιβλία** θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος του μη γραπτού κειμένου που παρέχεται από την πλατφόρμα Living Book. Αλλά ακόμα περισσότερο: λόγω του συγκεκριμένου στόχου του έργου (επαυξημένη εμπειρία ανάγνωσης), η πλατφόρμα θα μπορούσε να προσφέρει τη δυνατότητα δημιουργίας ηχητικών βιβλίων και φωνητικού περιεχομένου. Για άλλη μια φορά, αυτό θα υλοποιούσε τον υψηλότερο σκοπό του έργου: την επαύξηση της ανάγνωσης βασισμένης σε μια συμμετοχική και χωρίς αποκλεισμούς προοπτική.

Η δημιουργία ηχητικών βιβλίων και φωνητικών περιεχομένων ισχύει για τους μαθητές με **κινησθητικό τύπο μάθησης** (αλλά θα μπορούσε επίσης να εφαρμοστεί στους μαθητές με οπτικό και ακουστικό τύπο μάθησης).

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις πτυχές, το έργο μπορεί να βοηθήσει στην πολυπολιτισμική και δίγλωσση εκπαίδευση: Στην περίπτωση **δίγλωσσων χωρών ή σχολείων** ή τάξεων με σημαντικό αριθμό **αλλοδαπών μαθητών**, το έργο μπορεί να ενισχύσει τις γλωσσικές ικανότητες μέσω συγκεκριμένων (ενισχυμένων) δραστηριοτήτων ανάγνωσης. Ένας σημαντικός τρόπος επαύξησης της αναγνωστικής εμπειρίας θα μπορούσε να είναι η **μετάφραση κειμένων** και οι μαθητές να εργάζονται για τη **σύγκριση της γλώσσας.**

Η προσπάθεια να ανταποκριθούμε στις ανάγκες όλων των μαθητών με τη χρήση ενισχυμένης ανάγνωσης δεν είναι εύκολη υπόθεση, αλλά είναι εφικτή και επιθυμητή.

2.4 Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και των γονιών

(α) Εκπαιδευτικοί

Το έργο Living Book αναγνωρίζει τον ουσιαστικό ρόλο των εκπαιδευτικών στην προώθηση του ενδιαφέροντος για την ανάγνωση και τους θεωρεί βασικό παράγοντα στην προώθηση της ενισχυμένης ανάγνωσης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της μεθοδολογίας Living Book οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να:

- Βοηθούν στη διαμόρφωση σχολικών πολιτικών, υποστηρικτικών έργων και υποδομών έτσι ώστε η ανάγνωση να αναγνωρίζεται ως βασική πρακτική μάθησης, η ανάπτυξη καλών δεξιοτήτων ανάγνωσης ως κύριος μαθησιακός στόχος και η παροχή ενός περιβάλλοντος ανάγνωσης φιλικού προς τον αναγνώστη να αποτελεί προτεραιότητα για το σχολείο
- Πιο συγκεκριμένα, να βοηθούν στη διαμόρφωση ενεργών πολιτικών για το σχολείο σχετικά με τη σχολική βιβλιοθήκη, η οποία θα πρέπει να αναδεικνύεται στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας, να είναι καλά οργανωμένη και να υπάρχει καλή διαχείριση (με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, που ακολουθούν τις ήδη αναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές IFLA), θα πρέπει να προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα περιεχομένου (βιβλία και ηλεκτρονικά βιβλία, αλλά και υλικό βίντεο και ήχου, λογισμικό, πρόσβαση στο Διαδίκτυο και σε σχετικές ψηφιακές συλλογές) και υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, των δραστηριοτήτων πληροφόρησης, των δανείων μεταξύ των βιβλιοθηκών, των ψηφιακών δανείων) και να συνδέονται με άλλες τοπικές δημόσιες βιβλιοθήκες .
- Προωθούν την ανάγνωση και τις ενισχυμένες δραστηριότητες ανάγνωσης καθώς και ομάδες ανάγνωσης τόσο σχολικών όσο και τοπικών, εθνικών και διεθνών συνεργασιών μεταξύ διαφορετικών σχολείων και άλλων συναφών φορέων και ιδρυμάτων, να τις οργανώνουν και να τις διαχειρίζονται με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών όπως περιγράφεται στις Οδηγίες.
- Να εμπλέκουν τους γονείς και άλλους ενδιαφερόμενους στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανάγνωση, βοηθώντας τους να κατανοήσουν τη σημασία της ανάγνωσης για την μαθησιακή επιτυχία των μαθητών/τριών και να προωθήσουν την ανάγνωση και την ενισχυμένη ανάγνωση στην ευρύτερη σχολική κοινότητα, όπως ενδεχομένως οργανώνοντας ανοιχτές και ενισχυμένες δραστηριότητες ανάγνωσης και ομάδες ανάγνωσης.
- Να χρησιμοποιούν στρατηγικές «πλαίσιου στήριξης» (scaffolding) για τη σταδιακή βελτίωση της αυτονομίας των μαθητών/τριών σε όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανάγνωση.

(β) Γονείς

Το έργο Living Book αναγνωρίζει τον ουσιαστικό ρόλο των γονέων στην προώθηση του ενδιαφέροντος για την ανάγνωση και τους θεωρεί βασικό παράγοντα στην προώθηση της ενισχυμένης ανάγνωσης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της μεθοδολογίας του Living Book, οι γονείς χρειάζεται να:

- Να διαβάζουν και να αναγνωρίζουν τη σημασία της ανάγνωσης για την προώθηση της μαθησιακής επιτυχίας των παιδιών τους. Ο μοναδικός και σημαντικότερος παράγοντας για την οικοδόμηση μιας διαρκούς αγάπης για την ανάγνωση στα παιδιά (και για την ενίσχυση της μαθησιακής τους επιτυχίας) αυξάνεται σε μια οικογένεια όπου οι γονείς διαβάζουν και αγαπούν να διαβάζουν και όπου τα βιβλία είναι άμεσα διαθέσιμα. Το να διαβάζεις δυνατά, ακόμα και σε πολύ μικρά παιδιά, είναι μια αποδεδειγμένη στρατηγική για να αυξήσεις την αγάπη τους για την ανάγνωση ενώ μεγαλώνουν και ως ενήλικες.
- Να σέβονται πάντα τα ενδιαφέροντα ανάγνωσης των παιδιών τους, να είναι περίεργοι αλλά όχι επικριτικοί σε σχέση με αυτά και να ενθαρρύνουν τα παιδιά να χρησιμοποιούν σχολικές και τοπικές βιβλιοθήκες.
- Να βοηθούν στη διαμόρφωση σχολικών πολιτικών, υποστηρικτικών έργων και υποδομών, έτσι ώστε η ανάγνωση να αναγνωρίζεται ως βασική πρακτική μάθησης, η ανάπτυξη καλών δεξιοτήτων ανάγνωσης ως κύριος μαθησιακός στόχος και η παροχή ενός περιβάλλοντος ανάγνωσης φιλικού προς τον αναγνώστη να αποτελεί προτεραιότητα για το σχολείο
- Πιο συγκεκριμένα, να βοηθούν στη διαμόρφωση ενεργών πολιτικών για το σχολείο σχετικά με τη σχολική βιβλιοθήκη, η θα πρέπει να αναδεικνύεται στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας, να είναι καλά οργανωμένη και να υπάρχει καλή διαχείριση (με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, που ακολουθούν τις ήδη αναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές IFLA), θα πρέπει να προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα περιεχομένου (βιβλία και ηλεκτρονικά βιβλία, αλλά και υλικό βίντεο και ήχου, λογισμικό, πρόσβαση στο Διαδίκτυο και σε σχετικές ψηφιακές συλλογές) και υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, των δραστηριοτήτων πληροφόρησης, των δανείων μεταξύ των βιβλιοθηκών, των ψηφιακών δανείων) και να συνδέονται με άλλες τοπικές δημόσιες βιβλιοθήκες .

Οι γονείς μπορούν και πρέπει να συμμετέχουν σε ενισχυμένες δραστηριότητες ανάγνωσης και σε ομάδες ανάγνωσης: χρειάζεται, οι γονείς να αντιλαμβάνονται τα σχολεία ως ένα περιβάλλον ικανό να προάγει την αγάπη τους για την ανάγνωση. Ενώ πολλές δραστηριότητες του σχολείου και της σχολικής βιβλιοθήκης σχετικές με την ανάγνωση (όπως βιβλιογραφικές αναγνώσεις και παρουσιάσεις) οφείλουν να είναι ανοιχτές τόσο για τους μαθητές/τριες όσο και για τους γονείς, οι γονικές ομάδες ανάγνωσης πρέπει συνήθως να είναι ανεξάρτητες από τις ομάδες ανάγνωσης των μαθητών/τριών, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές/τριες έχουν την ελευθερία να εκφράζουν πλήρως τον εαυτό τους και τις ιδέες τους χωρίς να εξαρτώνται από την παρουσία των γονέων τους. Ωστόσο, αν το επιτρέπουν οι περιστάσεις, είναι δυνατή η ανάμιξη ομάδων ανάγνωσης με τους εκπαιδευτικούς να διευκολύνουν και να βοηθούν τη γόνιμη και μη ιεραρχική αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών/τριών και γονέων. Οι μικτές ομάδες ανάγνωσης μπορεί να είναι ένα εργαλείο που βοηθά τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τα αγχωτικά γεγονότα όπως οι φυσικές καταστροφές ή τα τραυματικά συμβάντα που σχετίζονται με τον άνθρωπο.

Πιο συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες και τις πολιτικές που είναι χρήσιμες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των γονέων και τη συμμετοχή τους σε

ενισχυμένες δραστηριότητες ανάγνωσης περιλαμβάνονται στο πακέτο κατάρτισης γονέων που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του Έργου.

Μέρος τρία - Εργαλεία

Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη (Living Library) αποτελεί το 'κέντρο' του έργου Living Book: ο χώρος όπου χρησιμοποιούνται και μοιράζονται τα αποτελέσματα του έργου και όπου η κοινότητα των χρηστών μπορεί να αλληλεπιδράσει. Διατίθεται στα αγγλικά, εσθονικά, ελληνικά, ιταλικά, πορτογαλικά και ρουμανικά. Η γλώσσα θα επιλεγεί αυτόματα, με βάση τις ρυθμίσεις του προγράμματος περιήγησης του χρήστη, ή οι χρήστες μπορούν να επιλέξουν διαφορετική γλώσσα για να προβάλλουν τη βιβλιοθήκη.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Ζωντανής Βιβλιοθήκης είναι τα «βιβλία» (τμήματα της βιβλιοθήκης), όπου οι χρήστες μπορούν να μοιράζονται τα μέσα που έχουν δημιουργήσει με βάση το βιβλίο που διαβάζουν. Σε κάθε βιβλίο οι χρήστες μπορούν να ενσωματώσουν ή να δημοσιεύσουν περιεχόμενο πολυμέσων από οποιονδήποτε ιστότοπο. Για παράδειγμα, να ενσωματώσουν ένα βίντεο από το YouTube ή ένα 3D αντικείμενο από το Sketchfab. Τα μέσα αυτά θα μπορούσαν να είναι μια αναπαράσταση βίντεο μιας σκηνής, μια ηχητική αναπαράσταση ή κριτική του βιβλίου, animation stop-motion, εικόνες που έχουν δημιουργηθεί από το χρήστη, κινούμενες εικόνες (animation) ή ένα παιχνίδι με κωδικοποίηση Scratch, ένα τρισδιάστατο μοντέλο τέχνης ή σκηνής από κάποιο βιβλίο ή σχεδόν οποιοδήποτε είδος μέσων που μπορούν να σκεφτούν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί!

Η συλλογή των διαθέσιμων βιβλίων είναι διαφορετική για κάθε γλώσσα. Αυτά βασίζονται σε προτάσεις εκπαιδευτικών από τα πιο δημοφιλή βιβλία για μαθητές ηλικίας 9-15 ετών στη χώρα αυτή. Οι εκπαιδευτικοί που είναι εγγεγραμμένοι στη βιβλιοθήκη μπορούν επίσης εύκολα να προσθέσουν νέα βιβλία, για να επεκτείνουν περαιτέρω τη βιβλιοθήκη.

Κάθε κομμάτι του περιεχομένου πολυμέσων έχει έναν μοναδικό κωδικό QR, ο οποίος μπορεί να σαρωθεί στην οθόνη για να δείτε τα μέσα σε ένα τηλέφωνο ή tablet. Οι QR κωδικοί θα μπορούσαν επίσης να εκτυπωθούν και να επισυναφθούν σε ένα πραγματικό βιβλίο για να δημιουργήσουν ένα επαυξημένο βιβλίο!

Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη έχει μια κοινωνική κοινότητα, με πολλές λειτουργίες κοινωνικών δικτύων που οι χρήστες θα γνωρίζουν. Οι χρήστες μπορούν να γίνουν φίλοι, να δημιουργήσουν ομάδες ανάγνωσης, να δημιουργήσουν συμβάντα ανάγνωσης, να δημοσιεύσουν αναβαθμίσεις, να στείλουν μηνύματα και πολλά περισσότερα. Οι χρήστες θα ενημερώνονται στο προφίλ τους όταν άλλοι χρήστες δημοσιεύουν σχόλια στο περιεχόμενό τους και μπορούν να ακολουθήσουν οποιονδήποτε από τους αγαπημένους τους τίτλους βιβλίων στη βιβλιοθήκη για να δουν τι δημοσιεύουν άλλοι χρήστες.

Οι διαδικτυακές ομάδες ανάγνωσης αποτελούν ένα ενδιαφέρον και καινοτόμο χαρακτηριστικό της πλατφόρμας. Οι εκπαιδευτικοί ή οι ομάδες ή οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μια ηλεκτρονική ομάδα ανάγνωσης όπου μπορούν να μοιράζονται ιδέες και σκέψεις ενώ διαβάζουν ένα βιβλίο, οργανώνουν δια ζώσης ή διαδικτυακές συναντήσεις και μοιράζονται το περιεχόμενο πολυμέσων που έχουν δημιουργήσει.

Ένα από τα χαρακτηριστικά που απευθύνονται ειδικά στους εκπαιδευτικούς είναι τα σχέδια μαθήματος. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δουν τα υπάρχοντα σχέδια μαθημάτων που δημιουργούνται από το πρόγραμμα και άλλους εκπαιδευτικούς για να εμπνευστούν. Το εργαλείο δημοσίευσης εργαλείων «Δημιουργός σχεδίου μαθήματος» δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους εκπαιδευτικούς που χρησιμοποιούν την πλατφόρμα να δημιουργούν και να μοιράζονται σχέδια μαθήματος με άλλους εκπαιδευτικούς.

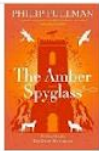
Προκειμένου να βοηθηθούν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να χρησιμοποιήσουν μια ποικιλία διαδικτυακών και μη διαδικτυακών εργαλείων, το έργο έχει δημιουργήσει ένα σετ εργαλείων (toolkit). Εντός κάθε σετ εργαλείων, οι χρήστες μπορούν να διαβάσουν μια περιγραφή της εφαρμογής ή του εργαλείου, να βρουν συνδέσμους για να κατεβάσουν την εφαρμογή ή να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο, να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικά βίντεο και να διαβάσουν οδηγίες σχετικά με τον τρόπο λήψης των μέσων από την εφαρμογή και την προσθήκη στη Ζωντανή Βιβλιοθήκη <http://thelivinglibrary.eu/toolkits>

Τα περισσότερα λογισμικά απαιτούν από τους χρήστες να εγγραφούν για λογαριασμό. Υπάρχουν δύο τύποι λογαριασμών που είναι διαθέσιμοι: Μέλη και Βιβλιοθηκονόμοι. Οι λογαριασμοί βιβλιοθηκονόμων προορίζονται για εκπαιδευτικούς και οι λογαριασμοί των μελών προορίζονται για μαθητές. Όλοι οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε βιβλία, σετ εργαλείων και στην κοινωνική κοινότητα και μπορούν να προσθέσουν μέσα στη βιβλιοθήκη. Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν την πρόσθετη λειτουργικότητα για την προσθήκη νέων βιβλίων στη βιβλιοθήκη, την προβολή και τη δημιουργία σχεδίων μαθήματος και πρόσβαση στο διαδικτυακό μάθημα.

Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη και όλοι οι πόροι που δημιουργούνται για το έργο The Living Book θα παραμείνουν συνδεδεμένοι και θα είναι διαθέσιμοι για εκπαιδευτικούς και μαθητές σε όλη την Ευρώπη, έτσι η Ζωντανή Βιβλιοθήκη θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται για πολλά ακόμα χρόνια.

Search

FEATURED BOOKS

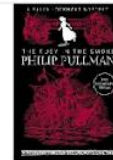
The Amber Spyglass

Mortal Engines

Dragon Rider

The Ruby in the Smoke

BOOKS

Sort By

Recently Added

title A-Z

Random

Demo Book

Ut enim ipsam
dolor sit amet,
consectetur
adipiscing elit,
sed do eiusmod tempor
incididunt ut labore et dolore
magna aliqua. Ut

Animal Farm

Napoleon - The
pig who emerges
as the leader of
Animal Farm
after the Rebellion. Based on
Joseph Stalin, Napoleon uses...

Northern
Lights

"Without this
child, we shall all
die." Lyra
Belacqua and her animal
daemon the half-wild and

The Subtle
Knife

Will has just
killed a man. He's on the run.
His escape will take him far
beyond his own world...

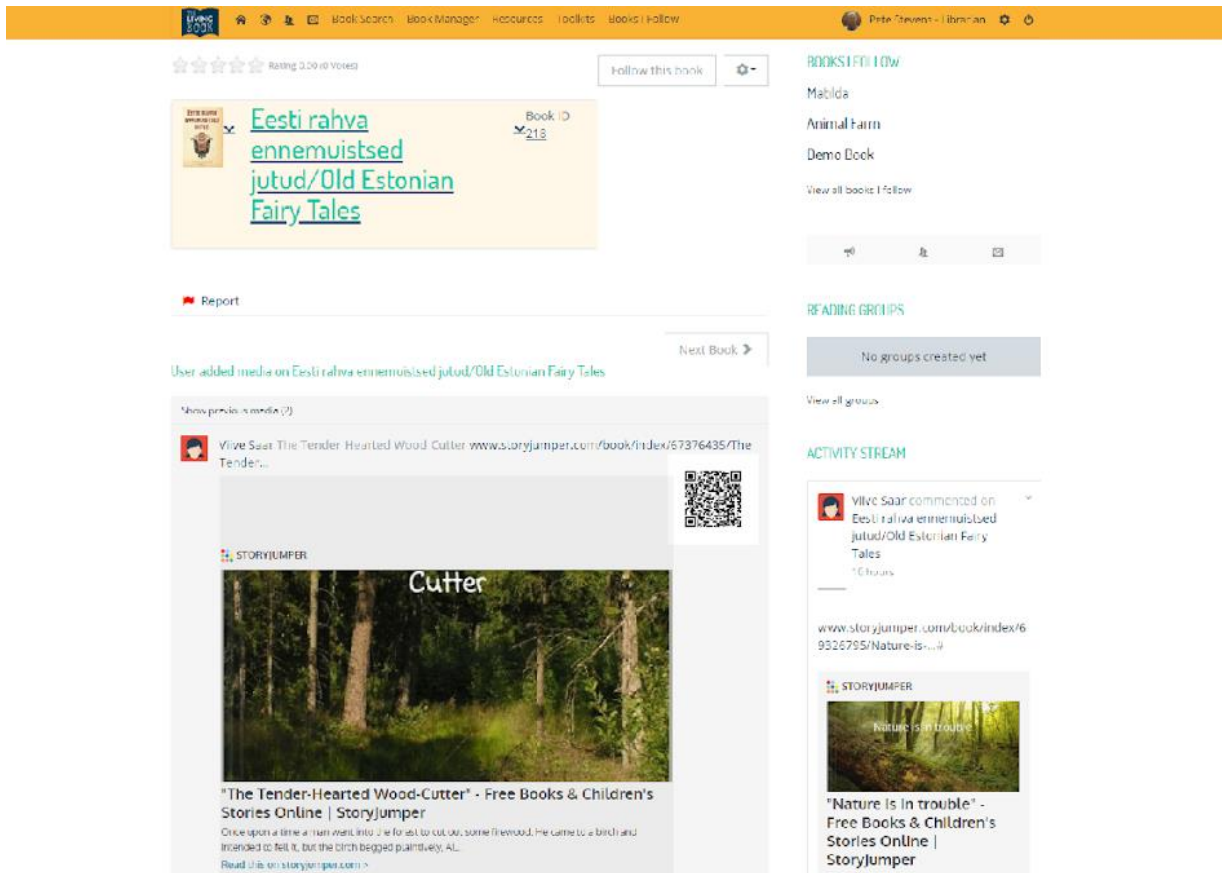
Read More

The Amber
Spyglass

Will and Lyra,
whose fates are bound
together by powers beyond
their own worlds, have been
violently separated. But they...

Η αρχική σελίδα της Ζωντανής Βιβλιοθήκης που δείχνει κάποια βιβλία από τη συλλογή "βιβλίων" www.thelivinglibrary.eu

The screenshot displays the 'The Living Book' web application. At the top, there's a navigation bar with links like 'Book Search', 'Book Manager', 'Resources', 'Toolkits', and 'Books I Follow'. The main content area features a book entry for 'Eesti rahva ennemuistsed jutud/Old Estonian Fairy Tales' (Book ID 213). Below the title, there's a 'Report' button and a section for 'User added media'. A media entry by 'Vilve Saar' is shown, featuring a video titled 'The Tender-Hearted Wood-Cutter' from StoryJumper. The video shows a forest scene with a tree labeled 'Cutter'. To the right, there's a sidebar with 'Books I Follow' (listing 'Mabilda', 'Animal Farm', 'Demo Book'), 'Reading Groups' (with a 'No groups created yet' message), and an 'Activity Stream' showing a post by 'Vilve Saar' about the 'Eesti rahva ennemuistsed jutud/Old Estonian Fairy Tales'.

Ένα παράδειγμα ενός βιβλίου που δείχνει τα μέσα που αξιοποιούν οι χρήστες

Toolkits

Sketchfab

Explore over 2 million models in 3D, VR, and AR on your mobile device. Teleport yourself to Rome, hold a beating heart, or walk among dinosaurs. Whether you explore 3D with touch, jump into VR using your favourite mobile headset, or use AR to bring models into the real world, let us transport you to new dimensions from the Sketchfab community.
Use Sketchfab to share 3D models you have created or search the database to find models based on the book you are reading. Annotations can be added to the models you upload to highlight important features. The 3D models can be added to the book in The Living Library. You can then print the QR for that 3D model and attach to that part of the physical book. For tools and tutorials on how to create 3D models search the Living Library Toolkits.

Instructional Videos

Sketchfab Education

Sketchfab demo

Sketchfab Tutorial: Quick Awesome Setup - Part 1

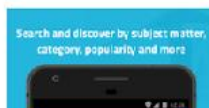
Sketchfab Tutorial: Quick Awesome Setup - Part 2

How do I share my creation to The Living Library?

- Add your 3D model to your account on Sketchfab
- Copy the page URL (link) for your 3D model
- Paste the URL (link) into the media section of the book in The Living Library
- Your 3D model will appear in the media stream of that book
- You can then print the QR code for that model and attach it to the physical book you are reading.

Over 2 million models in 3D, AR & VR direct from your device

Search and discover by subject matter, category, popularity, and more

Bring millions of experiences into the real world with AR

Ένα παράδειγμα του σετ εργαλείων για μαθητές και εκπαιδευτικούς
www.thelivinglibrary.eu/toolkits

Μέρος Τέταρτο – Σχόλια και Εμπειρίες

Αυτό το μέρος των κατευθυντήριων γραμμών είναι ανοικτό σε σχόλια και εμπειρίες τόσο από τα σχολεία που συγκαταλέγονται μεταξύ των εταίρων του έργου όσο και από άλλα σχολεία. Οι συνεισφορές σε αυτήν την ενότητα μπορούν να σταλούν με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στο info@forumdellibro.it

G. Cristofoli - A. Nardi (Ομάδα εστίασης: Municipality of Vicenza)

ΟΙ – Οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Living Book

Ο πρωταρχικός στόχος της ομάδας εστίασης στη Vicenza είναι να πειραματιστεί με την επαυξημένη ανάγνωση, να διερευνήσει την ανάγνωση ενός βιβλίου, να συνδυάσει την ευχαρίστηση της ανάγνωσης με την ευχαρίστηση αναζήτησης πληροφοριών, να “βελτιώσει” τις δεξιότητες και τις γνώσεις που ενισχύονται μέσω της ανάγνωσης μέσω φωτογραφιών, βίντεο, ταινιών, επιλεγμένων σελίδων, σχολίων, συνεντεύξεων, ανταλλαγών, έρευνας κ.λπ., καθώς και με τη χρήση νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ).

Η εκπαίδευση των αναγνωστών συνδέεται άρρηκτα με το να «*συνηθίζουν να βλέπουν τον εαυτό τους και τον κόσμο μέσα από τα δημιουργήματα που σχεδιάζονται αδιάκοπα από τα βιβλία, ως χάρτες ικανοί να σηματοδοτούν πιθανές διαδρομές σε όσους θέλουν να καταλάβουν*” (σελ. 3 Reading to write, Ed. 92. Fabrizio Frasnedi). Λαμβάνοντας υπόψη αυτό, το να γίνεται στρατηγικά σε ένα εκπαιδευτικό, διαμορφωτικό και επικοινωνιακό περιβάλλον συμβάλει στο να κινητοποιήσει τους αναγνώστες/τους νέους να είναι σε θέση να ξεκινήσουν έναν ενεργό διάλογο με οποιοδήποτε είδος κειμένου.

Η επαυξημένη ανάγνωση επιτρέπει στους αναγνώστες να ανακαλύπτουν, να προσαρμόζουν, να εμπλουτίζουν, να επεκτείνουν, να διαβάζουν με έναν διαφορετικό τρόπο, να εμπλέκουν, να χρησιμοποιούν ΤΠΕ στην καθημερινότητα τους, να “εργάζονται” εντός της ομάδας, να

δημιουργούν ... να εμβαθύνουν στο βιβλίο και να λαμβάνουν «πλουσιότερα αποτελέσματα» ως αναγνώστες και συγγραφείς πολυμέσων.

Ο κύριος στόχος μας είναι να εντάξουμε όλους τους μαθητές, να συνδυάσουμε εξατομικευμένες διαδρομές ανάγνωσης με την ψηφιακή δημιουργικότητα και, κατά τη διάρκεια αυτού του ταξιδιού, να διερευνήσουμε διάφορες λύσεις για να αυξήσουμε ψηφιακά την εμπειρία των μαθητών κατά την ανάγνωση ενός βιβλίου. Η πρόθεση είναι να μετατραπεί το βιβλίο (φυσικό ή ψηφιακό) σε «ζωντανό βιβλίο»: μια έντονη εμπειρία για νέους αναγνώστες που μπορούν να συμμετέχουν, να μεταμορφώνουν και να επεκτείνουν αυτό που διαβάζουν, να εφαρμόζουν ψηφιακές δεξιότητες, να συνεργάζονται με τους συνομηλίκους τους, αναπτύσσοντας τις δεξιότητες ανάγνωσης και, τελικά, να ασχολούνται περισσότερο με την ανάγνωση. Αυτή η προσέγγιση θα υποστηριχθεί στο σχολείο μέσω της συμμετοχής των δασκάλων (ΟΜΑΔΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ - FOCUS GROUP) κάθε τάξης και βαθμού, καθώς και στο σπίτι μέσω της δέσμευσης των γονέων.

Ο σημαντικότερος αντίκτυπος που θα έχουν τα πιο πάνω στους εκπαιδευτικούς είναι η αυξημένη ικανότητα να καλλιεργούν τα κίνητρα και τις δεξιότητες ανάγνωσης των νέων μαθητών, καθώς και τις δεξιότητες συμμετοχής των γονέων στην υποστήριξη των στρατηγικών ανάγνωσης. Οι εκπαιδευτικοί έχουν εκπαιδευτεί μέσω σεμιναρίων (εργαστηρίων) κατά τη διάρκεια των οποίων πειραματίστηκαν σε σχέδια μαθημάτων, τα οποία παρέχουν παραδείγματα για τον τρόπο ενσωμάτωσης της προσέγγισης του ζωντανού βιβλίου στις δραστηριότητές τους στην τάξη, έτσι ώστε να προσδιοριστούν πρακτικά οι δεξιότητες του "επαυξημένου αναγνώστη", από την οπτική των κατευθυντήριων γραμμών του έργου και το πρόγραμμα σπουδών της Εκπαίδευσης για την ανάγνωση, με το οποίο έχουν ήδη πειραματιστεί πολλά σχολεία κάθε είδους και επιπέδου στην περιοχή της Vicenza.

Το ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ που πραγματοποιήθηκε μέχρι στιγμής με την ομάδα εστίασης στη Vicenza ήθελε να προσανατολίσει πρώτα τους εκπαιδευτικούς μέσω της παρουσίασης του έργου The Living Book και των κατευθυντήριων γραμμών του και στη συνέχεια, να παρουσιάσει:

- ποιες είναι οι ομάδες ανάγνωσης ανάμεσα στα αγόρια, που καθοδηγούνται από τους ίδιους τους δασκάλους ως διευκολυντές και όχι ως δάσκαλοι
- την επιλογή βιβλίων από νέους αναγνώστες

- τις νέες τεχνολογίες ως επέκταση και υποστήριξη της ανάγνωσης σε ένα πλαίσιο διαμοιρασμού.

Η διαδικασία, την οποία σκέφτηκε η ομάδα εστίασης στη Vicenza σχετικά βασιζόμενη στις μεθόδους της «ενισχυμένης ανάγνωσης» με την αξιοποίηση των ΤΠΕ, αποτελεί μια σταδιακή διαδικασία. Αυτή η μέθοδος επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς, με ισχυρά κίνητρα και χρόνια υποστηρικτικών δράσεων προώθησης της ανάγνωσης, οι οποίοι όμως δεν χρησιμοποιούν τις τεχνολογίες στην καθημερινή εκπαίδευση, να προσεγγίσουν με "μαλακό" τρόπο (σιγά – σιγά) την αξιοποίησή τους.

Η μεθοδολογία "ενισχυμένης ανάγνωσης" αναπτύσσεται σύμφωνα με τα ακόλουθα βήματα:

- Την επιλογή του θέματος ανάγνωσης από τους μαθητές ως ενοποιητικό λόγο για τη συγκρότηση ομάδων
- Την επιλογή του βιβλίου για ανάγνωση εντός ομάδων
- Τις πρώτες δραστηριότητες αναστοχασμού και εκ νέου επεξεργασίας των αναγνώσεων, εκφρασμένες σε ψηφιακή μορφή.

Η δυνατότητα των μαθητών να μοιράζονται με τους συμμαθητές τους αρχικά την επιλογή του θέματος και του βιβλίου, είναι μια ευκαιρία για κοινωνικοποίηση, αλλά και για συζήτηση και εκπαίδευση «κοινωνική», όχι μόνο ψηφιακή.

ΠΡΩΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ: «Η χαρά της ανάγνωσης στο σχολείο στην ψηφιακή εποχή» («ενισχυμένο» μονοπάτι ανάγνωσης μέσω της αξιοποίησης συγκεκριμένου ψηφιακού υλικού).

1^ο βήμα

Το κύριο θέμα της συνάντησης ήταν η παρουσίαση στη διδακτική ομάδα του έργου The Living Book, που σχετίζεται με την επαυξημένη ανάγνωση και τις νέες τεχνολογίες, μέσω των κατευθυντήριων γραμμών.

Οι τεχνολογίες επικοινωνίας δημιουργούν μια αλλαγή στη «φύση» της ανάγνωσης και στην κοινωνική της αντίληψη και κατά συνέπεια, το ερώτημα που τίθεται είναι: τι κάνατε για να βοηθήσετε τα παιδιά να μεγαλώσουν ως αναγνώστες και, επιπλέον, ως εξειδικευμένοι αναγνώστες;

Ο στόχος του έργου αποδόθηκε ως εξής: η παροχή διαδικτυακών στρατηγικών και εργαλείων που βοηθούν στη διεύρυνση της εμπειρίας ανάγνωσης, επιτρέποντας τη σύνδεση του βιβλίου που διαβάζεται, έντυπο ή ψηφιακό, με περιεχόμενο που παράγεται (μεμονωμένα ή σε συνεργατικά) ή ανακαλύπτεται στο διαδίκτυο. Κύριος πυρήνας είναι η ιδέα ότι για την νεότερη γενιά το ψηφιακό και δικτυακό οικοσύστημα αποτελεί μία οικογένεια και ένα διεγερτικό περιβάλλον για την πολυτροπική αλληλεπίδραση με πληροφορίες.

Αυτοί που θα επωφεληθούν από το έργο είναι όλοι οι τύποι μαθητών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται σε μειονεκτική κοινωνικοοικονομική συγκυρία ή με ειδικές ανάγκες ή συνθήκες.

Ο Δήμος της Vicenza προσφέρει σε POFT ένα σχέδιο σχετικό με την κατάρτιση ομάδων ανάγνωσης, οι οποίες αποτελούν βασικό στοιχείο της στρατηγικής του έργου Living Book, για ενισχυμένη και κοινωνική ανάγνωση και οι οποίες μπορούν να οργανωθούν σε διαφορετικές μορφές με δραστηριότητες εκτός σύνδεσης, μικτές ή διαδικτυακές.

Αυτό με το οποίο θέλει να πειραματιστεί η ομάδα εστίασης είναι, συνεπώς, η μεγαλύτερη ενσωμάτωση μεταξύ της πρακτικής της ανάγνωσης, της παραγωγής και της χρήσης του ψηφιακού περιεχομένου πληροφοριών ως ένα πιθανό κλειδί - αν και όχι το μόνο εφικτό - για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης κινήτρων και ενδιαφέροντος ως προς την ανάγνωση, για την ενεργό εμπλοκή του αναγνώστη. Ο πειραματισμός, όπως προτείνεται από τις κατευθυντήριες γραμμές, είναι, καταρχήν, ο διαμοιρασμός της ανάγνωσης μέσω ομάδων ανάγνωσης που αποφασίζουν πώς, πότε, τι να διαβάσουν, χρησιμοποιώντας ΤΠΕ τόσο στη φάση προ-ανάγνωσης (σχηματισμός ομάδων, επιλογή του βιβλίου) την ανάγνωση (ημερολόγιο, χάρτες κ.λπ.) και, τελικά, στην μετά-ανάγνωση με πραγματικά προϊόντα ενισχυμένης ανάγνωσης.

2^ο βήμα

Η ψηφιακή σχολική βιβλιοθήκη έχει εντοπιστεί ως το ιδανικό μέρος για να δημιουργηθεί το ΖΩΝΤΑΝΟ ΒΙΒΛΙΟ. Η ομάδα εστίασης, στην πραγματικότητα, συνεργάζεται με πολλούς/ές εκπαιδευτικούς, που συμμετείχαν στη δράση *Banking of the PNDs action 24 - Καινοτόμες βιβλιοθήκες*, θεωρώντας ότι η σύζευξη μεταξύ ανάγνωσης και ΤΠΕ αποτελεί ένα κερδοφόρο χαρτί για την εκπαίδευση και το σχολείο. Από αυτήν την οπτική, πάρθηκε η απόφαση να αφιερωθεί το δεύτερο βήμα στη **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ**, με επίκεντρο τη μεθοδολογία της έρευνας στον κατάλογο RBS (Vicentine Δίκτυο Βιβλιοθηκάρων) και στον κατάλογο της Βιβλιοθήκης της Vicenza, με την υποστήριξη εμπειρογνομόνων. Αυτή η επιλογή στόχευε στην πλήρη μεθοδολογική αυτονομία τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών/τριών που γνωρίζουν ελάχιστα και με λάθος τρόπο, πολύτιμα ερευνητικά εργαλεία για μια ερευνητική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη σημαντικές δράσεις όπως:

- επιλογή σχετικών και ουσιαστικών υλικών
- προετοιμασία βιβλιογραφίας
- σχεδιασμός εννοιολογικών χαρτών που να λαμβάνουν υπόψη τα επιλεγμένα υλικά

Οι φάσεις μιας έρευνας καταλόγου απεικονίστηκαν ως εξής: απλή αναζήτηση (συγγραφέας, τίτλος, εκδότης), προηγμένη αναζήτηση (ανά θέμα, ανά λέξη κλειδί, ηλικία, έκδοση, γλώσσα ...).

Επίσης, παρουσιάστηκε η διαδικτυακή ψηφιακή πλατφόρμα Media Library online platform (MLOL)¹¹.

Η επιλογή του θέματος

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται στη σχολική βιβλιοθήκη ή στην τάξη, αν και σε περίπτωση δυσκολίας, μπορεί να πραγματοποιηθεί από το σπίτι. Σε αυτή την περίπτωση, το στοιχείο της κοινωνικότητας όσον αφορά την παρουσία είναι λιγότερο, αλλά το στοιχείο της περιέργειας και της ανακάλυψης του ενδιαφέροντος των συνεργατών παραμένει, αν δεν ενισχύεται.

- Καλούμε την τάξη σε έναν καταιγισμό ιδεών, που πραγματοποιείται για παράδειγμα, μέσω της χρήσης του εργαλείου **Padlet**¹²: μια διαδικτυακή εφαρμογή, ένας εικονικός πίνακας ανακοινώσεων ή τοίχος, που σας επιτρέπει να δημοσιεύετε και να διαμοιράζετε πολυμεσικό περιεχόμενο. Συγκεκριμένα, στο έργο Living Book, σε αυτή τη φάση υλοποίησης, το Padlet προσφέρεται για τη συλλογή των αποτελεσμάτων του καταιγισμού ιδεών, τα οποία σχετίζονται με την επιλογή του θέματος, καθώς είναι εύκολο στη χρήση, προσβάσιμο από κινητές συσκευές και χωρίς την υποχρέωση εγγραφής από τους/τις μαθητές/τριες. Ο δάσκαλος ανοίγει ένα νέο Padlet και το καθιστά διαθέσιμο για τους/τις μαθητές/τριες που μπορούν να εκφράσουν το δικό τους ενδιαφέρον για ένα από τα προτεινόμενα θέματα ανάγνωσης ή να προτείνουν νέα. Όλα αυτά μπορούν να γίνουν χρησιμοποιώντας μια τυχαία ή διατεταγμένη δομή Padlet για θέματα. Στην τελευταία περίπτωση, η ανάλυση των προτιμήσεων και η αναγνώριση και σύσταση ομάδων ανάγνωσης για τη θεματική συγκέντρωση είναι πολύ πιο απλή.
- Στην πρώτη περίπτωση το **Padlet** θα είναι ήδη οργανωμένο κατά θέμα και κάθε αγόρι θα εκφράσει την επιλογή του, εισάγοντας μια ανάρτηση στη στήλη που αντιστοιχεί στο επιλεγμένο θέμα.
- Στη δεύτερη περίπτωση, αντ' αυτού, τα αντικείμενα που συμπεριλαμβάνονται από τους/τις μαθητές/τριες θα πρέπει να αναλυθούν από την τάξη, ταξινομημένα σε κατηγορίες (το ίδιο θέμα μπορεί να εκφραστεί από διαφορετικούς/ες μαθητές/τριες με διαφορετικές μεθόδους και ορολογία), που αντιστοιχούν επίσης σε λογοτεχνικά είδη. Η δραστηριότητα είναι πιο δυναμική για τους/τις μαθητές/τριες και δίνει περισσότερο την

¹¹ <https://scuola.medialibrary.it/home/cover.aspx>

¹² <https://padlet.com/>

αίσθηση ενός καταγισμού ιδεών, σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει στην πρώτη περίπτωση, όπου υποδηλώνεται περισσότερο ως επιλογή, σχεδόν μια ψήφος του θέματος.

- Για τη διευκόλυνση των μαθητών/τριών να βρουν πληροφορίες σχετικές με το θέμα τους, το Padlet μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί, όπου σε αυτή την περίπτωση, ενεργεί ως αποθετήριο πόρων, με συνδέσμους προς τους πιο διαπιστευμένους ιστότοπους παιδικής λογοτεχνίας, τους οποίους έχουν προσθέσει οι εκπαιδευτικοί σε έναν ειδικό πίνακα ανακοινώσεων, έτσι ώστε να μπορούν να τους εξερευνήσουν και να τους γνωρίσουν (αναφέραμε μερικούς από αυτούς: biblioragazzi, fuorilegge, Sala Borsa library, www.liberweb.it, τοποθεσίες των πιο ενδιαφερόντων εκδοτικών οίκων ...) σε έναν ηλεκτρονικό διαδικτυακό κατάλογο Σχολικών Βιβλιοθηκών και του Δικτύου Βιβλιοθήκης. Αυτό παρέχει επίσης το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει στα ίδια τα παιδιά να διαθέτουν νέους συνδέσμους σε ιστότοπους που δεν έχουν προταθεί ακόμη ή σε βιβλία του δικού τους ενδιαφέροντος.
- Οι δάσκαλοι στη συνέχεια, συμβουλευτήκαν να χρησιμοποιήσουν το **Tricider**¹³, το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία συζητήσεων για τη σύγκριση ιδεών μιας ομάδας σε ένα συγκεκριμένο βιβλίο, για να ξεκινήσει μια έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο, κάθε μαθητής/ρια προτείνει ένα βιβλίο και παρακινεί την πιθανή επιλογή. Η ψηφοφορία κάθε μέλους θα επιτρέψει την επιλογή. Οι προτάσεις ανάγνωσης των μαθητών/τριών, η συζήτηση και η σύγκριση, καθώς και η τάξη, μπορούν επομένως να πραγματοποιηθούν διαδικτυακά μέσω της εφαρμογής Tricider, ένα εξαιρετικό εργαλείο για τον στόχο, καθώς δεν είναι μία απλή ψήφος, αλλά οι μαθητές/τριες καλούνται να σχολιάσουν και να υποστηρίξουν τόσο τις προτάσεις που υποβλήθηκαν όσο και τους λόγους της ψηφοφορίας, ξεπερνώντας την επιδημική εισβολή του «Like». Η αλληλεπίδραση μέσω του ηλεκτρονικού εργαλείου δείχνει ότι κάθε μαθητής/τρια μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του/της και να υποστηρίξει την καλοσύνη και την αποτελεσματικότητά του/της, η μέθοδος αυτή οδηγεί σε μεγαλύτερη αντίληψη.

Από τις διάφορες συζητήσεις εντός των ομάδων και από τις εκτιμήσεις που εκφράστηκαν, κάθε ομάδα επέλεξε το βιβλίο που θα διαβάσει.

¹³ <https://www.tricider.com>

Ομάδα ανάγνωσης (πώς να δημιουργήσετε μία και να τη διατηρήσετε ευτυχισμένη)

Έχει προταθεί στους εκπαιδευτικούς ως μια «ενισχυμένη» πορεία ανάγνωσης, μέσω της χρήσης συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων, και περιλαμβάνει διάφορες φάσεις:

- κατάρτιση ομάδων ανάγνωσης
- καταιγισμό ιδεών με το Padlet, ώστε να μπορούν τα παιδιά να επιλέγουν θέματα που τους ενδιαφέρουν
- αναζήτηση βιβλίων σε επιλεγμένα θέματα (αναζήτηση στον κατάλογο της βιβλιοθήκης, χρήση του δικτύου RBS και του δικτύου δημοσίων βιβλιοθηκών RBV, συγκεκριμένες ιστοσελίδες), συμβουλευτική επιλεγμένων βιβλίων σε καθορισμένους χώρους, συμπεριλαμβανομένων βιβλιοπωλείων.

Για να υπογραμμιστεί η σημασία της ομάδας ανάγνωσης: η ομάδα ανάγνωσης είναι μια ομάδα αναγνωστών που αποφασίζουν να μοιραστούν, μιλώντας για αυτό, τη δική τους προσωπική εμπειρία ανάγνωσης του ίδιου βιβλίου. Οι αναγνώστες, με μια ορισμένη ομοιογένεια στην ηλικία, βρίσκουν έναν περισσότερο ή λιγότερο ακριβή ρυθμό για να μιλήσουν για τα βιβλία, με την παρουσία ή την καθοδήγηση ή και τα δύο ενός ενήλικου αναγνώστη. Η ομάδα θέλει να προσφέρει μια ευκαιρία και έναν τόπο συνάντησης για τους εφήβους που τους αρέσει να διαβάζουν ή που θέλουν να πλησιάσουν περισσότερο στην ανάγνωση μέσω των αναφορών από άλλους. Τέλος, το σχολείο αφιερώνει χρόνο στην ανάγνωση και, για την ομάδα εστίασης, αυτό είναι ένα σημαντικό επίτευγμα ως προς όφελος της ανάγνωσης. Σε αυτό το σχολικό χρόνο, οι αναγνώστες θα μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε πολλές προτάσεις και δραστηριότητες που έχουν παρουσιαστεί, που σχετίζονται με το ίδιο το βιβλίο - πώς δημιουργείται το βιβλίο, την ταυτότητα του βιβλίου, διαβάζοντας τον πρόλογο του βιβλίου (π.χ. σημείωμα συγγραφέα).

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΠΕ

Η ομάδα εστίασης της Vicenza σκοπεύει να πειραματιστεί με την ενισχυμένη ανάγνωση όχι μόνο μέσω της ανταλλαγής – που θεωρείται ένα πολύ σημαντικό και καινοτόμο βήμα - αλλά και μέσω του συνδυασμού της ανάγνωσης και των νέων τεχνολογιών, για να εδραιώσει τόσο την ικανότητα ανάγνωσης όσο και τις ψηφιακές δεξιότητες.

Υπάρχουν πολλά εργαλεία που επιτρέπουν, αν και σε πολύ διαφορετικές μορφές, τη συνοδεία, την επέκταση και τη χρονική επέκταση της ανάγνωσης εγκαθιστώντας συνδέσμους και μετατρέποντας την «κλασική ανάγνωση» σε «ανάγνωση υπερκειμένου» ή σε μια πιο περίπλοκη μορφή «επαυξημένης πραγματικότητας», .

Σε αυτή την πρώτη φάση του έργου η επιλογή ήταν να προταθούν απλά εργαλεία που επιτρέπουν, για παράδειγμα:

- να εμβαθύνουμε στην ανάγνωση μέσω της δημιουργίας χρονοδιαγραμμάτων για την επισήμανση της διαδοχής των γεγονότων στην αφήγηση
- να παρέχουμε έναν χάρτη περιοχών σχετικό με αυτά που διάβασαν οι μαθητές
- να προσθέσουμε άλλες πηγές πολυμέσων, όπως εικόνες, μουσική και βίντεο στην ανάγνωση
- να ανασυνθέσουμε την ιστορία και να συνθέσουμε ιστορίες μέσα από εργαλεία ψηφιοποίησης ιστοριών. Όσον αφορά στην ψηφιακή αφήγηση, αναφερόμαστε ειδικότερα στο λογισμικό Didapages.

Αυτό επιτρέπει την ενίσχυση, αφενός, των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους στις αναζητήσεις στο διαδίκτυο, αλλά ταυτόχρονα, τη βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης και της αυτό-αξιολόγησης, για την κατανόηση των γεγονότων, των χαρακτήρων, των τοποθεσιών και των χαρακτηριστικών τους.

Παράλληλα με τα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν απευθείας στο διαδίκτυο, προτείνονται επίσης εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τοπικά, μια επιλογή που είναι μερικές φορές απαραίτητη για να αντισταθμίσει τις δυσκολίες σύνδεσης που μπορεί να προκύψουν σε ορισμένα σχολεία.

[Διαδικτυακοί σύνδεσμοι για τις προτεινόμενες εφαρμογές \(links for proposed apps\)](#)

Padlet: διαδικτυακή εφαρμογή, πίνακας ανακοινώσεων ή εικονικός τοίχος, αποθετήριο πόρων, που επιτρέπει τη δημοσίευση και τον διαμοιρασμό περιεχομένου πολυμέσων.

<https://padlet.com/>

Tricider: δωρεάν διαδικτυακή εφαρμογή που επιτρέπει τη δημιουργία ερευνών με τη δυνατότητα συμμετοχής των μαθητών/ριών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την επιλογή του βιβλίου. Οι μαθητές/ριες μπορούν να διατυπώσουν κίνητρα για τις αναγνώσεις, να συζητήσουν και να ψηφίσουν για τις προτάσεις των συμμαθητών/ριών τους

[+ Create new tricision](#)

Proposta di fantasy

time is up

Complete tricision | [change deadline](#)

Area in cui discutere la proposta di lettura di libri fantasy

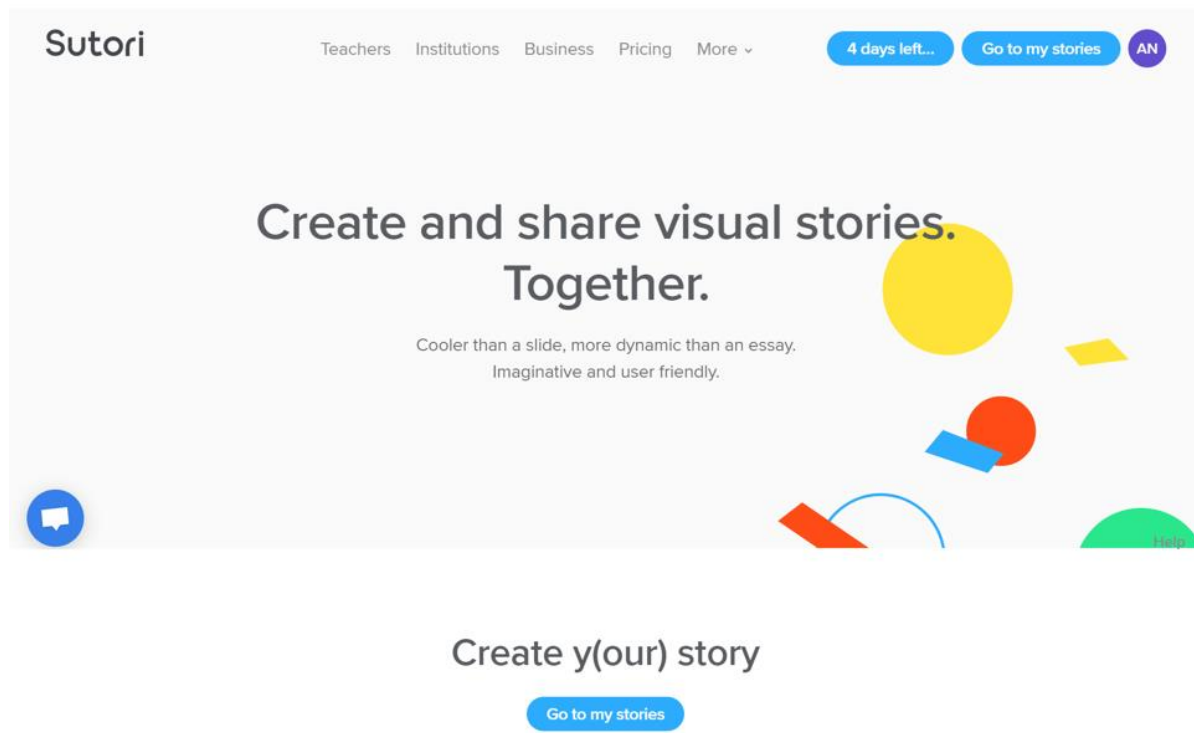
[Share and Invite](#) [Subscribe to updates](#)

Ideas	Pros and cons	Votes
Un libro che di solito piace molto è Harry Potter by Anna Nardi	+ Mi piace perchè non è solo un fantasy, ma anche un romanzo di formazione. by Giancarla - Bello, ma l'ho già letto! by Francesca + molto bello by Gullo - Preferisco la fantascienza - Ma no a me non interessa by Paola + La scuola è uno dei temi che ho sempre desiderato affrontare, 'in termini' fantasy e qui è mirabi... more by Loredana - troppo lungo + bellissimo! Add argument	3 6 Vote Gullo, Alessia and 3 more
Berlin by Alessiafrigo Propongo questo perché Fabio Geda è un autore strepitoso!	+ Bello bello, Berlin mi interessa molto by Paola Add argument	1 2 Vote Mena Paola

<https://www.tricider.com>

Εργαλεία για τη δημιουργία χρονοδιαγραμμάτων

Sutori: διαδικτυακή εφαρμογή, που επιτρέπει τη δημιουργία πολυμέσων και διαδραστικών χρονοδιαγραμμάτων. Είναι δυνατή η εισαγωγή κειμένου, εικόνων, ήχου και βίντεο καθώς και κουίζ.

<https://www.sutori.com>

Time Graphics: Διαδικτυακή εφαρμογή για τη δημιουργία γραμμής χρόνου που επιτρέπει την προσθήκη στοιχείων πολυμέσων. Η εφαρμογή μπορεί να συνδεθεί με χάρτες google και το ημερολόγιο της Google. Το χρονοδιάγραμμα που παράγεται μπορεί να διαμοιραστεί μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή να ενσωματωθεί σε μια ιστοσελίδα. Διατίθεται σε πολλές γλώσσες.

TIMEGRAPHICS Recently updated Popular English >

Free online timeline
maker

Create

Timeline integrated with

Google
Spreadsheet

Google Calendar

YouTube

Vimeo

Your server
reporting APIs

Google Search
Console

Google Analytics

250K World Bank
Indicators

Google Maps

Embed timelines
on your own
website or blog

Team collaboration

Export: JSON,
Excel, PPT, PDF
(soon)

Duplicate
(make your own
copy of any
timeline)

<https://time.graphics/>

TimeMapper: εφαρμογή που επιτρέπει τη δημιουργία χάρτη με χρονογραμμή η οποία ξεκινά από δεδομένα (περιγραφή σημείου, ημερομηνίας, κ.λπ.), εντός ενός φύλλου εργασίας της Google.

<http://timemapper.okfnlabs.org>

Ανατροφοδότηση της ομάδας εστίασης

Κατά την πρώτη φάση της εργασίας που προτάθηκε στην ομάδα των εκπαιδευτικών, αναδύθηκαν ενδιαφέρουσες και εποικοδομητικές παρατηρήσεις. Πρώτα απ' όλα, οι εκπαιδευτικοί ζήτησαν η πρόταση του έργου να απευθύνεται σε όλες τις σχολικές μονάδες ανεξαιρέτως, από την παιδική ηλικία έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, σε ορισμένες σχολικές μονάδες, να προωθείται ακόμη και στη μητρική γλώσσα.

Η ομάδα των εκπαιδευτικών διαπίστωσε ενδιαφέρον στο να χρησιμοποιούν τις μηχανές αναζήτησης για βιβλιογραφική έρευνα, να συμβουλευονται τον κατάλογο της Βιβλιοθήκης, εγγράφοντας τους ίδιους τους/τις μαθητές/τριες, χρησιμοποιώντας επίσης το Δίκτυο Βιβλιοθηκών των Σχολείων Vicentine, αξιοποιώντας έτσι τη σύνδεση μεταξύ σχολείων, βιβλιοθηκών και δήμων της Vicenza και της επαρχίας της. Εδώ η σχολική βιβλιοθήκη γίνεται τόπος συνάντησης για την ανάπτυξη: πληροφορίας, επικοινωνίας, δημιουργικότητας και πνεύματος κριτικής σκέψης.

Έχει εκτιμηθεί ότι για να γίνει η σχολική βιβλιοθήκη ένα σημείο με εύκολη πρόσβαση για όλες τις τάξεις, είναι χρήσιμο το υλικό να γίνει εύκολα διαθέσιμο για όποιον/α θέλει να το συμβουλευτεί. Σε αυτό το σημείο, έχουν αναδειχθεί οι δυσκολίες των εκπαιδευτικών και η έλλειψη καλών πρακτικών στη διαβούλευση και τη χρήση του καταλόγου των δημόσιων βιβλιοθηκών.

Συχνά στα σχολεία μας και ειδικά στις σχολικές βιβλιοθήκες, αγοράζονται πολλά βιβλία και οι εκπαιδευτικοί δεν προτρέπονται πάντοτε να χρησιμοποιούν τον κατάλογο με τους νέους, καθώς δεν συνηθίζουν να αφήνουν τους/τις μαθητές/ριες να λειτουργούν με αυτόν τον τρόπο. Είναι ευκολότερο να παράσχουν οι ίδιοι μια προπαρασκευασμένη βιβλιογραφία ή έντυπα βιβλία, χωρίς να θεωρούν ότι αυτά τα κείμενα είναι σημαντικά για την ανάγνωση και υπογραμμίζοντας την έλλειψη της ατομικής ικανότητας, αν αυτή παραμεληθεί.

Προτάσεις από τη χρήση εφαρμογών για την επαύξηση της ανάγνωσης εκτιμήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τους/τις εκπαιδευτικούς, καθώς αναγνώρισαν ότι αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες στην προώθηση δραστηριοτήτων μετά την ανάγνωση ενός βιβλίου: έγιναν αποδεκτές και προωθήθηκαν στις τάξεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Οι ομάδες ανάγνωσης, γενικά, προτείνονται από τις δημόσιες βιβλιοθήκες, ποτέ στα σχολεία, τουλάχιστον στη Vicenza, έτσι οι εκπαιδευτικοί βρήκαν θετική ανατροφοδότηση στην αξιοποίησή τους στην τάξη, λαμβάνοντας θετικές συγκαταθέσεις των παιδιών που κλήθηκαν να συζητήσουν. Τα ίδια τα προτεινόμενα μαθήματα για τη χρήση των εφαρμογών αποτελούν ένα χρήσιμο και ευρέως διαδεδομένο οδηγό που συνοδεύει τους/τις εκπαιδευτικούς σε αυτή την πρακτική και τους καλεί να δοκιμάσουν οι ίδιοι τις δραστηριότητες για τους νέους.

Τα υλικά που παρέχονται κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων (ή ομάδων εστίασης;) (Παρουσιάσεις, σεμινάρια, ...) μοιράστηκαν με όλους τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στο έργο μέσω του εργαλείου Google Drive που είναι προσβάσιμο με ένα συγκεκριμένο λογαριασμό στο livingbook.vi@gmail.com. Αυτό επιτρέπει να παρέχεται σταθερή υποστήριξη στους/στις εκπαιδευτικούς που το ζητούν και επίσης, να υπάρχει μια συνεχής ανατροφοδότηση σχετικά με την εξέλιξη των δραστηριοτήτων στις διάφορες τάξεις.

Το ερωτηματολόγιο

Questionario Lettura Living Book

*Campo obbligatorio

Tipologia scuola *

Scegli

Istituto

Istituto comprensivo, istituto secondario, ...

Scegli

Nome Plesso (scuola) *

Scegli

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με το εργαλείο Google Form. Οι εκπαιδευτικοί έδωσαν το ερωτηματολόγιο στους/στις μαθητές/τριές τους. Όλα τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν στο ίδιο υπολογιστικό φύλλο, ώστε να είναι εφικτή η επισκόπηση των απαντήσεων όλων των σχολείων.

Ο ειδικός επίσης ανέλαβε την εξαγωγή των δεδομένων που σχετίζονται με κάθε τάξη για να τα μεταφέρει στους/στις αντίστοιχους/ες εκπαιδευτικούς, ώστε να μπορούν να αποκτήσουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους και τις προτιμήσεις ανάγνωσης των μαθητών/τριών τους.

Επιπλέον, ο ειδικός θα ασχοληθεί με τα συνολικά δεδομένα και θα τα θέσει στη διάθεση ολόκληρης της ομάδας εργασίας. Ο φάκελος με τα πλήρη αποτελέσματα του ερωτηματολογίου θα διατεθεί διαδικτυακά.